

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella 2023–2024

Kohti yhteisölähtöistä ja aidosti
osallistavaa yleisötyötä

MATTI JÄNKÄLÄ, KAURA RAUDASKOSKI, JEMINA VAINIKKA LINDHOLM
Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella - Kohti yhteisölähtöistä ja aidosti osallistavaa yleisötyötä

TOIMITTAJAT

Kaura Raudaskoski, Jemina Vainikka Lindholm

TAITTO

Johanna Havimäki

© KIRJOITTAJAT 2024–2026

ARKKITEHTUURI- JA DESIGNMUSEO

ISBN 978-952-5195-67-5 (PDF)

Kansikuva: Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hankkeen työryhmän jäseniä pystyttämässä yhteissuunnittelulla toteutettua penkkityöpajaa. Kuva: Anni Koponen.

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella 2023–2024

Kohti yhteisölähtöistä ja aidosti osallistavaa yleisötyötä

Johdanto	6
1 Hankkeen taustaa	7
2 Hankkeen tavoitteet ja mittarit	8
2.1 Hankkeen vaikuttavuudesta	10
3 Hankebudjetti	12
4 Hankkeen työvaiheet	13
4.1 Kriittinen ystävä ulkopuolisena palautteenantajana ja tukena	15
4.2 Tutkimusvaiheen kuvaus	15
4.2.1 Tutkimuskysymykset	16
4.2.2 Tutkimusmenetelmät	16
4.3 Tutkimustulokset	19
4.3.1 ”Mitä arkkitehtuuri tarkoittaa sinulle?”	19
4.3.2 Tutkimuskysymys 1: Museon nykyiset yleisöt	20
4.3.3 Tutkimuskysymys 1.2: Mitkä tekijät johtavat tiettyjen ryhmien aliedustukseen museokävijöiden joukossa?	20
4.3.4 Tutkimuskysymys 2: Pääkaupunkiseudulla toimivat yhteisöt	22
4.3.5 Tutkimuskysymys 2.1: Paikalliset tarpeet ja toiveet	23
4.3.6 Tutkimuskysymys 2.2: Mitä voisimme tehdä yhdessä?	23
4.3.7 Pop-up-työpajoissa nousseita ehdotuksia yhteisölähtöiseen museotyöhön	24
4.4 Työryhmän muodostaminen avoimella haulla	27
4.4.1 Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -työryhmä	29
4.5 Työryhmätyöskentely	30
4.5.1 Yhteiset työtavat	34
4.5.2 Penkkipaja yhteisenä projektina	36

5 Palaute ja reflektio	42
5.2 Työryhmän palaute	42
5.2.1 Työryhmätyöskentelyn palaute ja reflektio	43
5.2.2 Penkkipajan palaute ja reflektio	47
5.3 Kriittisen ystävän palaute	49
6 Hankkeen oppeja: osallisuuden mittaaminen	53
6.1 Osallisuuden tikapuut	53
6.2 Osallisuuden tikapuut museokontekstissa	55
Lähteet	61
Arkitektur utanför lådan 2023–2024	62
Architecture Outside the Box 2023–2024	63
Liite: Penkkipajan ohjeet	64

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella 2023–2024

Kohti yhteisölähtöistä ja aidosti osallistavaa yleisötyötä

Kaura Raudaskoski & Jemina Vainikka Lindholm (toim.)

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hanke oli Arkkitehtuuri- ja designmuseon vuosina 2023–2024 toteuttama yhteisölähtöisen yleisötyön pilotti, jonka tavoitteena oli tutkia aidon osallisuuden mahdollisuuksia museotyössä sekä kehittää toimintamalleja museorakennuksen ulkopuolella tapahtuvaan yhteistyöhön paikallisten yhteisöjen kanssa.

Hanke rakentui tutkimuksesta, avoimella haulla koostetun työryhmän työskentelystä, kokeilevasta projektista sekä sen reflektoinnista. Tutkimusvaiheessa kartoitettiin museon nykyisiä yleisöjä ja tunnistettiin aliedustettuja ryhmiä sekä tarkasteltiin pääkaupunkiseudulla toimivien yhteisöjen tarpeita ja toiveita. Tulokset osoittivat, että museon yleisöt painottuvat tiettyihin väestöryhmiin ja että monille museo on edelleen etäinen tai tuntematon toimija.

Tutkimuksen pohjalta muodostettiin avoimella haulla moninainen työryhmä, jonka kanssa pilotoitiin yhteisölähtöistä työskentelyä. Työskentelyn keskiössä olivat yhteissuunnittelu, jaettu päätöksenteko sekä tilan antaminen osallistujien omille lähtökohdille ja näkökulmille. Hankkeen konkreettisena toteutuksena syntyi penkkipaja, jossa kaupunkilaiset rakensivat yhteiseen käyttöön tarkoitettuja penkkejä eri puolille pääkaupunkiseutua.

Hankkeen keskeinen anti on laajentunut ymmärrys yhteisölähtöisen museotyön käytännön rakentumisesta: se vaatii aikaa, luottamuksen rakentamista, institutionaalisen vallan tietoista tarkastelua sekä valmiutta muuttaa museon toimintatapoja. Samalla hanke osoitti, että osallistavat menetelmät voivat synnyttää uusia yhteyksiä, merkityksellisiä kokemuksia ja jaettua asiantuntijuutta. Lisäksi toteutimme osallisuutta mittaavista osallisuuden tikapuista museoalalle sovelletun version, jota voi käyttää kaikkeen yhteisöjen ja erilaisten ryhmien kanssa toteutettavaan museotyöhön.

Tämän julkaisun tavoitteena on jakaa nämä opit laajasti museokentälle ja muille toimijoille sekä tarjota konkreettisia esimerkkejä ja menetelmiä osallistavamman ja yhteisölähtöisemmän toiminnan kehittämiseen.

Johdanto

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella oli Arkkitehtuuri- ja designmuseon vuosina 2023–2024 toteuttama yhteisölähtöisen yleisötyön pilottihanke. Tämä julkaisu on hankkeen loppuraportti, jossa esitellään hankkeen vaiheita ja sanoitetaan siinä syntyynyttä arvokasta tietoa.

Hankkeessa tutkittiin sitä, miten aito osallisuus voisi toteutua museotyössä ja miten museo voisi tukea paikallisten yhteisöjen toimintaa museorakennusten ulkopuolella. Tavoitteena oli kehittää testattu menetelmä paikallisten yhteisöjen kanssa toteutettavaan yleisötyöhön museorakennuksen ulkopuolella. Hanke rahoitettiin Museoviraston Ammatillisten museoiden innovatiiviset hankkeet -avustuksella.

Hankkeen käynnistäjinä toimivat Arkkitehtuuri- ja designmuseon Oppiminen, yleisöt ja yhteisöt -yksikön päällikkö Arja-Liisa Kaasinen, yleisötyövastaava ja yhteisöjen asiantuntija Jemina Vainikka Lindholm sekä yleisötyön vastaava tuottaja Kaura Raudaskoski. Hanke keskittyi erityisesti museon yleisötyöhön sekä yhteisöpedagogiikan menetelmiin.

Toteutukseen osallistuneeseen museon hanketiimiin kuuluivat lisäksi arkkitehti Matti Jänkälä, joka toimi hankkeen projektityöntekijänä, Naomi Holopainen, joka toimi hankkeen *kriittisenä ystävänä* ja ulkopuolisena palautteenantajana, sekä arkkitehti ja kuvataidekasvattaja Miina Kanko, joka toteutti Aalto-yliopiston kuvataidekasvatuksen koulutusohjelman maisterin opinnäytetyönsä osana hankkeen tutkimusvaihetta.

Hanke jakautui neljään vaiheeseen: 1) tutkimukseen, 2) paikallisen työryhmän muodostamiseen, 3) yhteisölähtöisen kokeilun toteuttamiseen sekä 4) raportointiin ja reflektointiin. Hankkeen aikana perehdyttiin museon nykyisiin yleisöihin, pääkaupunkiseudulla toimiviin yhteisöihin sekä siihen, miten museo ja paikalliset yhteisöt voisivat tehdä yhteistyötä. Museo järjesti avoimen haun, jonka kautta muodostettiin paikallinen kaupunkilaisista koostuva työryhmä. Hankkeen aikainen kokeilu yhteisölähtöisestä museotyöstä suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä työryhmän kanssa. Hankkeen huipentumana työryhmä järjesti kaksipäiväisen työpajan Kulttuurikeskus Stoaan aukiolla Helsingin Itäkeskuksessa, missä kaupunkilaiset pääsivät nikkaroimaan penkkejä yhteisöjensä käyttöön. Penkkipaja kokosi yhteen 150 osallistujaa, jotka rakensivat noin 40 penkkiä taloyhtiöiden pihalle, yhdistysten tiloihin ja monien yhteisöjen käyttöön ympäri pääkaupunkiseutua.

Hankkeen tärkeimmät tulokset ovat tutkimusvaiheen tulokset sekä yhteisölähtöisestä työskentelystä kerrytetyt opit, jotka ovat koottuna tähän julkaisuun. Julkaisussa kerrotaan tiiviisti hankkeen vaiheista sekä jaetaan hankkeen tutkimusvaiheen tuloksia, oivalluksia kaupunkilaisista koostuvan työryhmän kanssa työskentelystä sekä penkkipajan ohjeet työpajametodina vapaasti eri toimijoiden käyttöön ja toisinnettavaksi.

Hankkeen oppien ei ole tarkoitus jäädä Arkkitehtuuri- ja designmuseon sisäisiksi, vaan niitä halutaan jakaa koko museokentän sekä muiden aiheesta kiinnostuneiden tahojen hyödynnettäväksi. Julkaisu tarjoaa erityisesti vastaavia hankkeita suunnitteleville tietoa siitä, mitä aidosti osallistava ja yhteisölähtöinen työskentely vaatii.

1 Hankkeen taustaa

Arkkitehtuurimuseo ja Designmuseo yhdistyivät yhdeksi Arkkitehtuuri- ja designmuseoksi vuoden 2024 alussa. Raportin kirjoittamisajankohtana Helsingin Etelärantaan suunnitellaan merkittävää uutta museorakennusta tälle uudelle museolle.

Arkkitehtuurimuseossa aiemmin tehtyjen selvitysten mukaan museon kävijäkunta pääkaupunkiseudulla jakautuu epätasaisesti¹, ja trendi on sama monessa keskustan museossa. Museotoiminnan keskus, itse museorakennus, tavoittaa pääosin vain tietynlaisen kävijäprofiilin ihmisiä: hyvätuloisia, korkeasti koulutettuja sekä kantakaupungissa asuvia. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että museolla on aitoja yhteyksiä erilaisiin vaikutusalueellaan oleviin ihmisiin ja yhteisöihin, ja näiden yhteyksien rakentamiseen tarvitaan aina runsaasti aikaa ja resursseja.²

Siinä missä museoiden sosiaalista ja poliittista roolia on painotettu museoiden omissa hankkeissa ja alan tutkimuksessa, monet aktiivisesti yhteisölähtöiset toimintamallit keskittyvät kokoelmatyöhön, keruuseen ja näyttelytoimintaan³. Yleisötyön yhteiskunnallinen murros puolestaan tekee vielä tulokaan pysyvänä tapana hahmottaa sitä, keillä on osallisuutta ja vaikuttavuutta museon sisältöihin ja toimintatapoihin. Ilman eteläisessä Helsingin keskustassa sijaitsevan rakennuksen ulkopuolelle ulottuvaa aktiivista ja monisuuntaista museotoimintaa museo ei voi olla relevantti toimija nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa.

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hanke täydentää myös museoiden aiempia hankkeita: Kun Arkkitehtuurimuseo ja Designmuseo toimivat vielä omina erillisinä museoinaan, ne toteuttivat yhdessä yleisötyön valtakunnallisen A&DO Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen keskus -hankkeen vuosina 2021–2023. A&DO-hankkeessa pilotoitiin valtakunnallista museorakennuksen ulkopuolella tehtävää yleisötyötä.⁴ Lisäksi Arkkitehtuurimuseossa toteutettiin vuosina 2021–2023 Arkkitehtuurimme monet tarinat -hanke, jossa keskityttiin siihen, kenen tarinoita kerromme, kun kerromme tarinoita suomalaisesta arkkitehtuurista museossa, ja kenen tarinat puolestaan puuttuvat.⁵ Molemmat aiemmat hankkeet pyrkivät vaikuttamaan arkkitehtuurikeskustelun demokratisointiin erilaisilla menetelmillä ja toimintamalleilla.

Hankkeen käynnistäjinä toimivat Arkkitehtuuri- ja designmuseon Oppiminen, yleisöt ja yhteisöt -yksikön päällikkö Arja-Liisa Kaasinen, yleisötyövastaava ja yhteisöjen asiantuntija Jemina Vainikka Lindholm sekä yleisötyön vastaava tuottaja Kaura Raudaskoski, jotka myös laativat hankesuunnitelman sekä avustushakemuksen Museovirastolle.

1 Femma Planning 2021.

2 Bienkowski 2016.

3 Rastas ym. 2021.

4 Svinhufvud 2024.

5 Arkkitehtuurin monet tarinat 2023.

2 Hankkeen tavoitteet ja mittarit

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hanke pilotoi uudenlaista verkostomaista ja aitoa osallistavuutta tarkastelevaa yleisötyötä. Hankkeessa tavoitteena oli kehittää toimintamalli paikallisten yhteisöjen kanssa tehtävään museotyöhön itse museorakennuksen ulkopuolella. Uusi korkean profiilin museo tarvitsee tällaista työtä ehkäistäkseen eri sidosryhmiensä jakautumisen sekä taatakseen erilaisia tapoja osallistua kulttuuri-perintöön. Verkostoihin perustuva viestintä, vaikuttaminen ja valtakriittisyys haastavat totunnaisia instituutioita tulevaisuudessa yhä enemmän⁶, ja museoiden yleisötyön on hahmoteltava paikkansa tässä muutoksessa ja kannettava oma vastuunsa.

Arkkitehtuuri- ja designmuseo siirtyy mahdollisesti yleisötyössään ”seinättömään vaiheeseen” siirtymäkauden ajaksi ennen uuden museon avautumista. Tämä aika on kullannarvoinen tilaisuus pilotoida aidosti yhteisölähtöistä museotyötä muualla kuin museorakennuksessa. Hankkeessa kerätty tieto ja rakennetut yhteydet sekä yhteisöt informoivat laajemmin käynnistyvää uuden museon yleisötyötä tulevaisuudessa, ja kehitettyjä malleja voidaan käyttää paikalliseen, museon ulkopuolella kehitettävään toimintaan jatkossakin.

Hankkeen alussa muotoiltiin seuraavat tavoitteet:

Tavoite 1: Paikallisuus

Hankkeen ensimmäisenä tavoitteena on tavoittavuuden selvittäminen ja sen taustalla vaikuttavien syiden esiin tuominen, sekä lisätä ymmärrystä Arkkitehtuurimuseon suhteesta niihin alueisiin ja yhteisöihin, joiden yhteys museoon on nykyisellään heikko. Museon tulisi kuunnella ja vastata monenlaisiin paikallisiin tarpeisiin ja kehittää rooliaan keskitetyn museorakennuksen ulkopuolella toteuttaakseen yhteiskunnallista tehtäväänsä.

Keskeisiä kysymyksiä: Mitkä ovat paikalliset tarpeet ja toiveet suhteessa Arkkitehtuurimuseoon, arkkitehtuuriin ja sen kulttuuriperintöön? Miten museo voi niihin tarttua?

Toteutumiskriteerejä:

- Käyttökelpoinen, totuudenmukainen ja marginalisoidut ryhmät huomioon ottava kartoitus paikallisuuden vaikutuksesta toiveisiin ja tarpeisiin
- Aliedustettujen paikallisten näkökulmien tunnistaminen
- Museon ja paikallisten ryhmien yhteisten intressien tunnistaminen ja reflektointi
- Paikalliset kokemukset tarpeiden ja toiveiden vaikutuksesta, jaetusta toimijuudesta ja kulttuuriperinnön omistajuudesta

Tavoite 2: Yhteisölähtöisyys

Hankkeen toisena tavoitteena on luoda toimivia yhteyksiä aliedustettuihin alueisiin ja ympäröiviin yhteisöihin. Hankkeen ytimessä ovat yhteissuunnittelu sekä yhteisöpedagogiset menetelmät, joiden soveltamiselle ja kehittämiselle hanke luo myös tärkeitä mahdollisuudet.

Keskeisiä kysymyksiä: Minkälaista paikallista toimintaa tai liikkeitä arkkitehtuuriin ja rakennettuun ympäristöön liittyen on jo paikallisesti olemassa? Miten museo voi tukea niitä?

Toteutumiskriteerejä:

- Museon ja sen ulkopuolisten yhteisöjen välillä on toimiva luottamussuhde
- Yhteisöjen kanssa on kehitetty toimiva yhteistyön tapa ja käytännöt

Tavoite 3: Museon kehittäminen

Hankkeen kolmantena tavoitteena on museon kehittäminen. Hankkeen aikana on tarkoitus suunnitella ja toteuttaa toimintamalli, jota on mahdollista hyödyntää myös uuden Arkkitehtuuri- ja Designmuseon toiminnassa. Museon kehittämisen keskeinen osa-alue on museon sisäinen oppiminen. Hanke luo puitteet toiminnalle, jossa museon henkilökunta asettuu aktiivisen oppijan rooliin uudenlaisen museoasiantuntijuuden mahdollistamiseksi.

Keskeisiä kysymyksiä: Miten osallistaminen uudessa museossa suunnitellaan ja toteutetaan?

Toteutumiskriteerejä:

- Museolla on käytössään testattu menetelmä paikallisten tarpeiden ja toiveiden kuunteluun ja tiedostamiseen sekä niiden pohjalta toimimiseen

Tavoite 4: Arkkitehtuurilähtöisyys

Hankeen neljäntenä tavoitteena on arkkitehtuurilähtöisyys⁷. Arkkitehtuuri mielletään edelleen elitistiseksi alaksi ja arkkitehdin ammatti on yksi periytyvimmistä ammateista Suomessa. Silti arkkitehtuurin keskellä synnyttään, eletään ja kuollaan. Hankeen yhtenä tavoitteena on käsitellä arkkitehtuuria ensisijaisesti kaikille yhteisenä asiana.

Keskeisiä kysymyksiä: Miten juuri arkkitehtuuria tulisi popularisoida ja demokratisoida? Entä miten siitä tulisi eri kohdeyleisöjen ja lähdeyhteisöjen kanssa puhua? Mikä on museon rooli tässä ja miten yhteistä sanastoa on mahdollista kehittää yhdessä?

Toteutumiskriteerejä:

- Museolla on käytössään yhdessä yhteisöjen kanssa kehitetty sanasto, jota arkkitehtuurin demokratisoinnissa ja popularisoinnissa on jatkossa mahdollista soveltaa ja kehittää.

2.1 Hankkeen vaikuttavuudesta

Hankkeen olennaisimpia pedagogisia perusajatuksia ja toimintamalleja oli, että museo ja sen konventiot eivät määritä yhteistyön tuloksia ennalta. Museon rooli oli tarjota alusta, rakentaa yhteistyön edellytyksiä sekä mahdollistaa monisuuntainen keskustelu, oppiminen ja vaikuttaminen. Tämä vaatii joskus museolta tietoista pidättäytymistä institutionaalisen vallan liiasta käyttämisestä.

Museoiden toteuttamaa osallistamista vaivaa usein puutteellinen johtaminen, ristiriitaiset taloudelliset intressit, verkostotyön epätasainen jakautuminen museossa, vain entuudestaan tuttujen yhteisöjen kanssa työskentely, henkilökunnan vastustus ja resurssien sekä yhteisöpedagogisten taitojen puute ja lopulta myös muutosvastaisuus ja pelko asiantuntijaroolin menetyksestä⁸. Myös hankkeen parissa työskentelevän hanketyöryhmän homogeenisuus asettaa esteitä inklusiiviselle ja osallisten tarpeet huomioivalle museotyölle.

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hanke suunniteltiin välttämään tunnetut sudenkuopat yhdistämällä aktiivista selvitystyötä ja soveltamalla tutkittuja ja toimivaksi havaittuja yhteisöpedagogiikkaan nojaavia menetelmiä sekä hanketyöryhmän aiempaa kokemusta.

7 Arkkitehtuurilähtöisyydellä tavoitteissa tarkoitetaan sitä, että hankkeen toiminta liittyy tavalla tai toisella arkkitehtuurin ilmiöihin ja toimintakenttään, erotuksena suunnittelualoihin laajemmin. Arkkitehtuurilähtöinen työskentely voisi liittyä esimerkiksi rakennettuun ympäristöön, asumiseen, kaupunkidemokratiaan tai tilojen luomiin mahdollisuuksiin tai identiteetteihin.

8 Bienkowski 2016.

Hankkeen tavoitteiden toteutumista mitattiin selkeillä kriteereillä ja toimintaa kehitettiin ja reflektointiin hankkeen aikana aktiivisesti kerätyn palautteen sekä ulkopuolisen luottamusroolissa toimivan palautteenantajan avulla. Museon ydintyöryhmän työskentely oli reflektiivistä ja keskustelevaa, ja tässä auttoi myös hankkeen *kriittinen ystävä*, joka antoi palautetta osittain ulkopuolisesta näkökulmasta (ks. osio 4.1).

Tavoitteiden toteutumista mitattiin tavoitteissa määritellyillä kriteereillä, joiden lisäksi tarkasteltiin myös hankkeen vaikuttavuutta seuraavin kriteerein:

Vaikuttavuus:

- 1) Kuinka paljon ihmisiä tavoitettiin?
- 2) Tavoitettiinko museon selvitystyössä tunnistettuja museon kävijöiden joukossa aliedustettuja ryhmiä?
- 3) Hankkeen opit jaetaan avoimesti sekä museon että muiden kulttuuri-instituutioiden käyttöön.

3 Hankebudjetti

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hankkeen kokonaisbudjetti oli yhteensä 43 774,70 €. Museoviraston avustusosuus oli 35 000 € ja museon omarahoitusosuus 8 774,70 €.

Hankebudjetti jakautui seuraavasti:

Kulu	Selite	€
Palkat ja palkkiot	Projektityöntekijä 50 %, 16 kk	23400
	Kriittinen ystävä	6140,25
	Työryhmän palkitseminen	4580,75
	Rakennusavustaja	2861,40
Laitteet, materiaalit ja tarjoilut	Pop-up-työpajat	1072,04
	Avoimen haun tapaaminen Oodissa	437,21
	Työryhmätyöskentelyn kulut	648,65
	Työryhmän karonkka	142,41
	Penkkipajan materiaalit	3645,55
	Penkkipajan tarjoilut	517,70
Viestintä ja saavutettavuus	Selkomukautukset ja käännökset	220
	Painokulut	108,73
Kulut yhteensä		43774,70

Tulo	Selite	€
Museovirasto	Avustusosuus	35000
Arkkitehtuuri- ja designmuseo	Omarahoitusosuus	8774,70
Tulot yhteensä		43774,70

Taulukko 1. Hankebudjetti

4 Hankkeen työvaiheet

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hankkeen aktiivinen vaihe kesti vuoden 2023 syyskuusta vuoden 2024 loppuun.

Hankkeeseen rekrytoitiin projektityöntekijä vuoden 2023 syyskuussa. Matti Jänkälä työskenteli hankkeessa 50 % työajalla vuoden 2023 syyskuusta vuoden 2024 loppuun. Jänkälän tehtävänä oli luotsata projektia yhteistyössä museon oman hanketiimin kanssa. Jänkälä on koulutukseltaan arkkitehti ja hänellä on aiempaa kokemusta yhteisölähtöisestä työskentelystä mm. osana nuorten arkkitehtien muodostamaa You Tell Me -kollektiivia sekä arkkitehtuuripraktiikka Vokalia.

Hanke rakentui neljästä päävaiheesta, joista kerrotaan seuraavissa luvuissa tarkemmin.

1) Yhteisöjen tutkimus ja kartoitus

Ensimmäisessä vaiheessa kartoitettiin entisen Arkkitehtuurimuseon olemassa olevat yhteisöt ja yleisöt alueellisesti sekä tunnistettiin ne yhteisöt ja alueet, joita museo ei tällä hetkellä tavoita. Tutkimusvaiheessa selvitettiin myös pääkaupungilla toimivien paikallisyhteisöjen tarpeita sekä sitä, miten museo voisi tarttua niihin. Selvitystä käytettiin pohjana paikallisen työryhmän muodostamiselle.

2) Paikallisen työryhmän perustaminen

Toisessa vaiheessa muodostettiin paikallinen työryhmä, jonka kanssa yhteisölähtöinen pilotti toteutettiin. Hankesuunnitelmassa pidettiin avoinna, valitaanko olemassa oleva yhteisö vai muodostetaanko täysin uusi yhteisö kokeilujen toteuttamiseen.

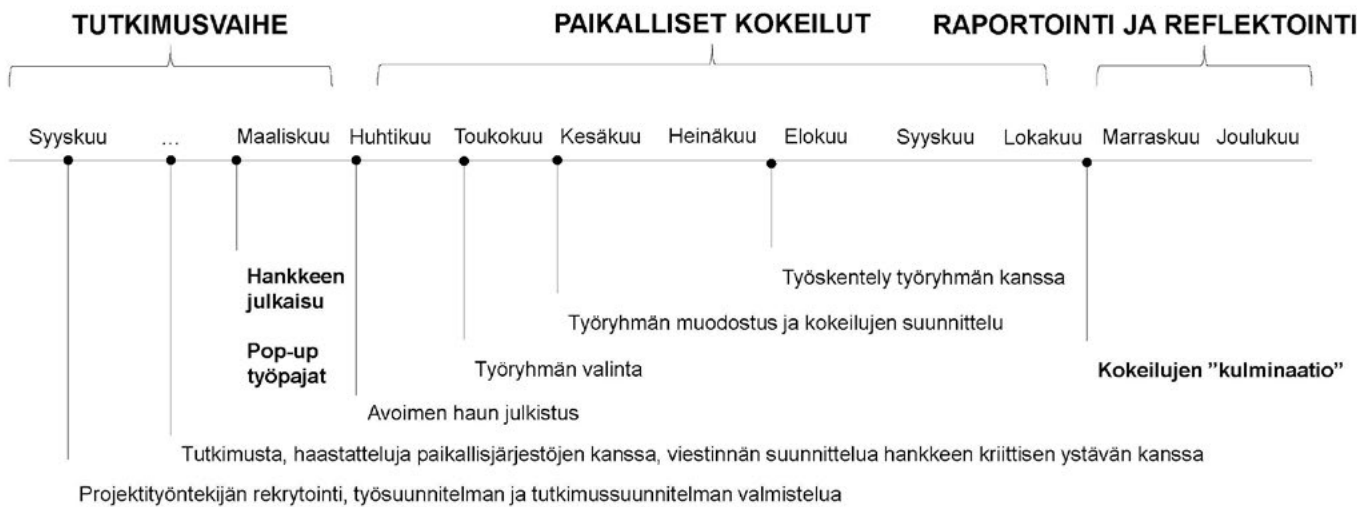
3) Yhteisölähtöisten kokeilujen suunnittelu ja toteutus

Tässä vaiheessa paikallinen työryhmä suunnitteli ja toteutti Arkkitehtuuri- ja design-museon tuella yhteisölähtöisen pilottiprojektin, joilla pyrittiin ilmentämään sitä, mitä paikallinen ja osallistava museotoiminta museorakennuksen ulkopuolella arkkitehtuuriin ja rakennettuun ympäristöön liittyen voisi olla. Kokeilun toiminta suunniteltiin kokonaan yhdessä työryhmän kanssa sekä heidän aloitteistaan.

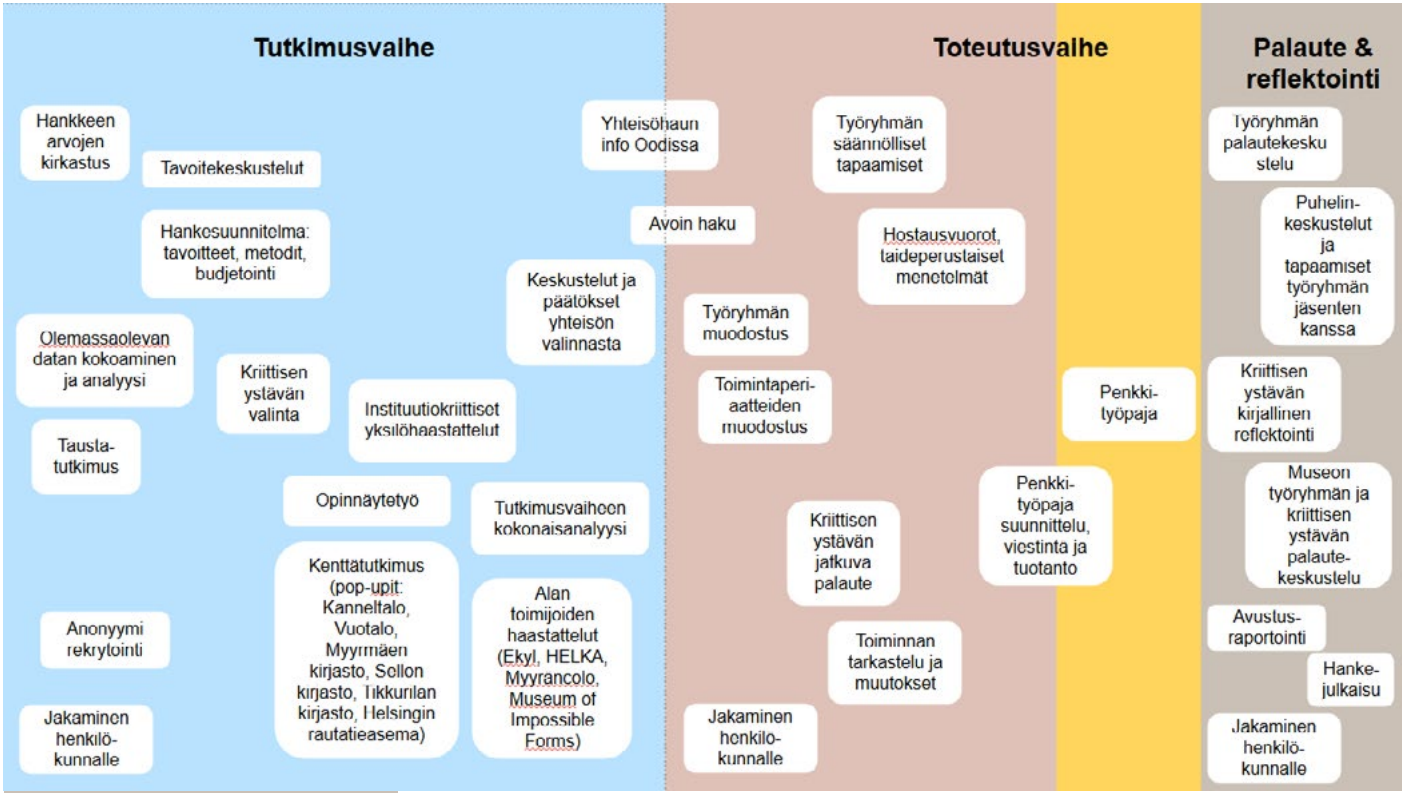
4) Toiminnan reflektointi ja raportointi

Viimeisessä vaiheessa hankkeen toimintaa ja tavoitteiden toteutumista reflektointiin dokumentoidusti ja ohjatusti yhdessä paikallisen työryhmän kanssa. Reflektoinnin pohjalta toteutettiin tämä julkaisu, jossa hankkeessa opitut kokemukset ja tulokset jaetaan paitsi uuden Arkkitehtuuri- ja designmuseon myös laajemmin museokentän hyödynnettäväksi myös tulevaisuudessa. Koska hankkeen tarkoitus on aidosti tutkia ja kehittää uudenlaisia paikallisen yleisötyön malleja, hankeprosessin, tulosten ja opittujen kokemusten jakaminen läpinäkyvästi ja saavutettavasti on tärkeää. Tulosten on oltava helposti hyödynnettävissä osallisuuden lisäämiseksi jatkossa.

HANKKEEN VAIHEITA

Kaavio 1. Hankkeen vaiheet välillä syyskuu 2023 – joulukuun 2024.

Kaavio 2. Hankkeen toimenpiteitä tarkemmin jaoteltuna.

4.1 Kriittinen ystävä ulkopuolisena palautteenantajana ja tukena

Museon toimintamalleja muuttavassa hankkeessa on tärkeää saada ulkopuolista, luotettavaa ja riippumatonta palautetta. Joissain hankkeissa tällaista roolia kuvataan ”kriittisen ystävän” rooliksi, ja se on koettu olennaiseksi osallistavuutta tutkivissa museohankkeissa aiemmin (esimerkiksi seitsemän brittimuseon yhteishanke Our Museum⁹ vuosilta 2012–2015).

Kriittisellä ystävällä palautteenantajalla ja hanketta tukevalla taholla on neljä pääasiallista tehtävää:

- 1) hän luo luottamussuhteen museoon tukeakseen museota muutospyrkimyksissä,
- 2) hän kuuntelee tarkasti mihin hanke ja museo pyrkii ja fasilitoi keskusteluja,
- 3) hän antaa suoraa rakentavaa palautetta suunnitelmista, toiminnasta ja toteutuksesta ja
- 4) hän tarjoaa tietoa sekä ratkaisuehdotuksia perustuen omaan kokemukseensa sekä muissa vastaavanlaisissa hankkeissa saatuihin kokemuksiin.

Vuoden 2024 alusta Naomi Holopainen palkattiin hankkeeseen *kriittisen ystävän* rooliin. Holopainen on yksi brändien moninaisuuteen ja inklusiivisuuteen erikoistuneen Ataa-viestintätoimiston perustajista. *Kriittisen ystävän* rooli oli auttaa hanketta kehittymään toiminnan aikana tavoilla, joita muuten saattaisivat vaikeuttaa erilaiset museon tai hankkeen sisäiset hierarkiat, ja nostaa esiin aiheita ja näkökulmia, joita muut saattavat vältellä. Palautteenannon lisäksi *kriittinen ystävä* saattoi toimia eräänlaisena sillanrakentajana museon institutionaalisen position (ja samalla myös museossa työskentelevien henkilöiden positoiden) sekä myöhemmin avoimella haulla muodostetun kaupunkilaisista koostuvan työryhmän ja muiden verkostojen välillä.

Hankkeen kriittisen ystävän Naomi Holopaisen palaute ja pohdinta omasta roolistaan hankkeessa on osiossa 5.3.

4.2 Tutkimusvaiheen kuvaus

Hanke alkoi tutkimusvaiheella, jossa oli kaksi tutkimushaaraa: 1) museon nykyisten kävijöiden sekä aliedustettujen ryhmien tunnistaminen, 2) selvitys pääkaupunkiseudulla toimivista yhteisöistä ja heidän tarpeistaan.

Tutkimusvaiheen tuloksia esitellään tarkemmin seuraavassa osiossa 4.3 Tutkimustulokset.

9 Our museum – Communities and museums as active partners 2012–2015.

4.2.1 Tutkimuskysymykset

Hankkeen tutkimuskysymykset jakautuvat kahdeksi tutkimushaaraksi:

1. Tutkimushaara: Mitkä ovat Arkkitehtuurimuseon tällä hetkellä tavoittamat yhteisöt?

- 1.1 Mitkä yhteisöt ovat aliedustettuina?
- 1.2 Mitkä tekijät luovat kynnyksiä museon ja yhteisön välille ja johtavat aliedustukseen?

2. Tutkimushaara: Mitä paikallisia toimijoita ja yhteisöjä pääkaupunkiseudulla on?

- 2.1 Mitkä ovat näiden yhteisöjen tarpeet?
- 2.2 Miten Arkkitehtuurimuseo voisi tehdä yhteistyötä paikallisten yhteisöjen kanssa ja tukea heidän tarpeitaan?

4.2.2 Tutkimusmetodit

Hankkeen käyttämät tutkimusmetodit jakautuvat neljään:

1. Kirjallisuuteen, aineistoihin ja museon kävijätilastoihin perehtyminen
2. Haastattelut
 - a) Yksilöhaastattelut *kriittisen ystävän* avulla harkinnalla valikoitujen yksilöiden kanssa
 - b) Asiantuntijahaastattelut pääkaupunkiseudulla toimivien yhteisöjen kanssa
3. Pop-up-työpajat pääkaupunkiseudun kirjastoissa ja kulttuurikeskuksissa
4. Verkkokysely

Lisäksi tutkimusvaiheessa hankkeen ydintöryhmässä oli mukana Miina Kanko, joka teki kuvataidekasvatuksen maisterin opinnäytetyötä arkkitehtuurikeskustelusta.

Kävijäaineistot

Ensimmäisessä tutkimushaarassa perehdyttiin museon nykyisiin kävijöihin ja pyrittiin tunnistamaan aliedustettuja kävijäryhmiä sekä kynnyksiä, jotka johtavat aliedustukseen. Tutkimusaineistona toimivat Arkkitehtuurimuseon kävijätilastot, Museokortti-järjestelmän tarjoamat asiakastilastot, museon keräämät muodolliset ja epämuodolliset asiakaspalautteet sekä aiempi Femma Planning -toimiston tekemä taustaselvitys¹⁰.

Kävijäaineistojen pohjalta tunnistettiin demografisia sekä alueellisia aliedustuksia Arkkitehtuurimuseon kävijöissä, jotka osaltaan ohjasivat hankkeen myöhempien vaiheiden valintoja esimerkiksi kohderyhmiin tai kohdealueisiin liittyen.

Yksilöhaastattelut

Ensimmäisen tutkimushaaran tueksi toteutettiin myös yksilöhaastatteluja hankkeen *kriittisen ystävän* Naomi Holopaisen kontaktien kautta. Haastatteluja järjestettiin kaksi kappaletta ja haastattelijana toimi projektityöntekijä, hankkeen koordinaattori Matti Jänkälä. Haastateltavien nimiä ei julkaista heidän yksityisyytensä suojelemiseksi.

¹⁰ Femma Planning 2021.

Yksilöhaastattelut tarjosivat näkökulmia museon nykyisten kävijöiden ulkopuolelta ja ohjasivat kokonais kuvaa siitä, millaiseksi toimijaksi museo mielletään. Yksilöhaastatteluissa korostuivat myös erilaiset globaalin enemmistön näkökulmat ja kokemukset museoista. Haastattelut tarjosivat arvokasta tietoa kynnyksistä, jotka eivät kannusta museolla vierailuun.

Asiantuntijahaastattelut

Toinen tutkimushaara kartoitti pääkaupunkiseudulla toimivia yhteisöjä sekä paikallisia tarpeita ja toiveita. Tutkimuksen tueksi toteutettiin asiantuntijahaastatteluja pääkaupunkiseudulla toimivien järjestöjen sekä yhteisötilojen kanssa. Haastatteluita järjestettiin neljä ja haastattelijana toimi projektityöntekijä, hankkeen koordinaattori Matti Jänkälä.

Haastateltaviin kuuluivat Helsingin kaupunginosayhdistykset Helka ry, Espoon kaupunginosayhdistykset EKYL ry, Myyrmäessä toimiva kulttuurikeskus Myyräncolo sekä Helsingin Kontulassa pitkään toiminut ja vuonna 2024 toimintansa Helsingin Kalasatamassa aloittanut kulttuurikeskus Museum of Impossible Forms. Asiantuntijahaastatteluissa keskityttiin paikallisten tarpeiden ja toiveiden tunnistamiseen, paikallisten yhteisöjen kartoittamiseen sekä mahdollisiin yhteistyömuotoihin, joilla Arkkitehtuuri- ja design-museo voisi tukea paikallisia yhteisöjä.

Pop-up-työpajat

Hankkeen julkistamisen jälkeen maaliskuussa 2024 museo toteutti pop-up-työpajoja, joissa keskusteltiin kaupunkilaisten kanssa ja kartutettiin paikallista tietoa tutkimusvaiheen tueksi. Työpajoja järjestettiin kuusi ja niitä järjestivät hanketiimin jäsenet Matti Jänkälä, Jemina Vainikka Lindholm ja Kaura Raudaskoski. Lisäksi osassa pop-up-työpajoista oli mukana maisterin opinnäytettä tekevä Miina Kanko.

Pop-up-työpajoja toteutettiin kirjastoissa ja kulttuurikeskuksissa pääkaupunkiseudulla Kanneltalossa, Myyrmäen kirjastossa, Vuotalossa, Sellon kirjastossa sekä Tikkurilan kirjastossa. Lisäksi yksi pop-up-työpaja järjestettiin Helsingin Elielinaukiolla, jossa pyrittiin tavoittamaan työmatkalaisia laajemmin pääkaupunkiseudulta. Pop-up-työpajat olivat samalla kokeilu ketterästä museotyöstä yhteistyökumppanien tiloissa, jossa museo pystyi nojaamaan yhteistyötahojen infrastruktuuriin. Pop-up-työpajat tavoittivat yhteensä noin 300 kävijää.

Työpajoissa kaupunkilaisia keskustelutettiin hankkeen tutkimusvaiheen kannalta olennaisista kysymyksistä:

1. Onko Arkkitehtuurimuseo tuttu? Oletko vieraillut museossa?
 - 1.1 Mikä sai sinut lähtemään? Miksi et ole vieraillut museolla?
 - 1.2 Millaisia mielikuvia sinulle jäi vierailusta?
2. Mitä arkkitehtuuri tarkoittaa sinulle?
 - 2.1 Ajattele ympäristöä, jossa asut. Mikä naapurustossa on sinulle tärkeää?
3. Kenen kanssa vietät aikaa? Missä vietät aikaa? Oletko osa jotain yhteisöä?
 - 3.1 Mitkä yhteisöt ovat sinulle tärkeitä? Mitä paikallisia yhteisöjä tiedät?
4. Miten Arkkitehtuurimuseo voisi tukea sinua tai paikallisyhteisöä? Mitä voisimme tehdä yhdessä?

Kuva 1. Miina Kanko pop-up-työpajassa Vuotalossa.
Kuva: Matti Jänkälä.

Kysymyksiä käsiteltiin drop-in-työpajan sekä vapaamuotoisten haastattelujen kautta. Työpajassa osallistujat saivat vastata post-it-lapuille kirjoittamalla julisteilla esitettyihin kysymyksiin. Museon työntekijät fasilitoivat kysymyksiin vastaamista ja tekivät keskustelujen pohjalta muistiinpanoja niiden osallistujien osalta, jotka eivät halunneet osallistua työpajaan itsenäisesti. Työpajaan osallistuminen pyrittiin tekemään mahdollisimman kevyeksi ja osallistujat saivat vastata niin moneen kysymykseen kuin halusivat. Vastaukset kerättiin myös anonymisti ja työpajan yhteydessä korostettiin, mihin vastauksia käytetään.

Verkkolomake

Pop-up-työpajan ohella oli käytössä verkkolomake, jossa vastaajat pääsivät vastaamaan pop-up-työpajoissa esitettyihin kysymyksiin. Verkkolomakkeeseen saatiin 12 vastausta. Verkkolomaketta käytettiin myös paikallisten yhteisöjen ”vinkkaamiseen”. Lomakkeen ja työpajojen kautta pyrittiin keräämään tietoa siitä, minkä yhteisön kanssa museo voisi toteuttaa hankkeen.

Opinnäytetyö arkkitehtuurikeskustelusta

Hankkeeseen osallistui tutkimusvaiheessa kuvataidekasvatuksen opinnäytetyöntekijä Miina Kanko Aalto-yliopiston Taiteiden ja

suunnittelun korkeakoulusta. Kanko toteutti maisterin opinnäytetyönsä osana Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hanketta, keskittyen erityisesti arkkitehtuurikeskusteluun. Kanko osallistui hankkeen viestinnän ja tutkimusvaiheen suunnitteluun sekä pop-up-työpajojen fasilitointiin. Opinnäytetyön aineistona toimivat hankkeen materiaalit, tutkimusvaiheen tulokset sekä Kankon itse keräämät kirjoitusnäytteet. Kanko jätti pop-up-kohteisiin vihkoja, joihin halukkaat saivat anonymisti kirjoittaa omia ajatuksiaan arkkitehtuurista lyhyiden ”arkkitehtuurijuttujen” muodossa. Kanko keräsi arkkitehtuurijuttuja myös museon henkilökunnalta.

Kankon opinnäytetyö valmistui vuoden 2024 heinäkuussa nimellä *Arkkitehtuurijuttuja. Arkkitehtuurista kertomisen monia ääniä kuulostelemassa*¹¹ ja on luettavissa kokonaisuudessaan Aalto-yliopiston julkaisutietokannassa. Opinnäytetyö pureutui erityisesti yhteen

hankkeen tavoitteista arkkitehtuurikeskustelun demokratisoimiseksi sekä yhteisen sanaston luomiseksi.

Hankkeen julkaisua ja viestintämateriaaleja valmisteltaessa hanketiimi, Kanko mukaan lukien, kävi keskusteluja siitä, kannattaako sanaa ”arkkitehtuuri” käyttää hankkeen yhteydessä. Hankkeen viestintämateriaalit valmisteltiin selkokielellisesti ja pohdintaa herätti sanan arkkitehtuuri tunnettuus: oliko termi yleisesti ymmärrettävä vai olisiko syytä käyttää vaihtoehtoisia termiä kuten ”rakennettu ympäristö” tai ”lähiympäristö”, joiden kautta voitaisiin purkaa arkkitehtuuriin rakennustaiteena liitettyä elitististä leimaa? Hankkeen viestinnässä päätettiin lopulta käyttää sanaa arkkitehtuuri ja keskittyä viestinnässä ja kohtaamisissa avaamaan termiä. Tutkimusvaiheeseen liittyi myös olennaisesti sanan arkkitehtuuri määrittely yhdessä osallistujien kanssa.

Yksi Miina Kankon opinnäytetyön merkittävimmistä havainnoista oli, että ehkä arkkitehtuurikeskusteluun osallistuminen ei olekaan niin vaikeaa kuin usein sanotaan. Pop-up-työpajat ja Kankon keräämät kirjoitusnäytteet osoittivat, että myös alan ulkopuoliset henkilöt koulutustaustasta tai aiheeseen perehtyneisyydestä riippumatta osallistuvat arkkitehtuurista käytävään keskusteluun. Työpajoihin osallistuneilla henkilöillä oli perusteellisesti pohdittuja ja kauniistikin sanoitettuja ajatuksia arkkitehtuurista. Tästä huolimatta monet aloittivat keskusteluun osallistumisen huomauttamalla, etteivät ole ammattilaisia tai vähättelemällä omaa asiantuntijuuttaan. Kankon havaintojen mukaan arkkitehtuurikeskusteluun osallistumista ei välttämättä rajoita niinkään aiheen monimutkaisuus tai asiantuntijuuden puute, vaan keskusteluun osallistumista rajoittavat ”portinvartijat” sekä ammattilaisten tarve suojella omaa asiantuntijastatustaan.

4.3 Tutkimustulokset

Hankkeen tutkimustulokset on jaoteltu tutkimuskysymysten ympärille sekä vastauksia kootessa tunnistettujen aihealueiden mukaan.

4.3.1 ”Mitä arkkitehtuuri tarkoittaa sinulle?”

Sanan ”arkkitehtuuri” määrittely ei kuulunut tutkimusvaiheen alkuperäisiin tutkimuskysymyksiin, mutta se nousi keskeiseksi hankkeen viestinnän suunnittelun sekä Miina Kankon opinnäytetyön myötä.

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli luoda yhteinen sanasto arkkitehtuurista keskusteluun, ja arkkitehtuurin määritelmän tutkiminen yhdessä kaupunkilaisten kanssa tarjosi myös museolle ajatuksia määritelmän ymmärtämisestä laajemmin kuin rakennustaiteena.

Pop-up-työpajoissa arkkitehtuuri-termistä puhuttaessa vastauksissa korostuivat rakennukset sekä ympäristö, joskus myös luonto. Arkkitehtuuriin mainittiin usein liittyvän suunnittelu ja joissain vastauksissa arkkitehtuuri nähtiin taidemuotona. Merkittävä osa vastauksista korosti kauniita ja vanhoja rakennuksia arkkitehtuurina sekä rakennusperintöä ja historyyhteyttä, mikä saattaa liittyä arkkitehtuurin näkemiseen taiteena.

Eroa taiteisiin kuitenkin myös korostettiin ja käytännöllisyys mainittiin monissa vastauksissa. Muutamissa vastauksissa oli syvällisiäkin kuvauksia siitä, miten arkkitehtuuri toimii ”kulissina” elämälle ja kuinka arkkitehtuuri fasilitoi yhteisöä tai yhteisöllisyyttä.

Jotkut vastaukset myös korostivat kaiken rakentamisen olevan arkkitehtuuria ja joissain tapauksissa keskustelujen edetessä vastaajat päätyivät ehdottamaan, että arkkitehtuurin määrittäminen jätettäisiin jokaiselle itselleen.

4.3.2 Tutkimuskysymys 1: Museon nykyiset yleisöt

Museon nykyisten kävijöiden kartoituksessa keskityttiin Arkkitehtuurimuseon kävijöihin, koska hanke oli aloitettu ennen museoiden yhdistymistä Arkkitehtuuri- ja design-museoksi, ja hankesuunnitelma oli muotoiltu vahvalla arkkitehtuurifokuksella.

Arkkitehtuurimuseon kävijäprofiilia oli selvitetty useissa aiemmin toteutetuissa selvityksissä, joiden tuloksia kävijätilastoista, museokorttidatasta sekä museon palautteista kerätyt tiedot vahvistivat. Tulokset ovat epätäydellisiä ja erityisesti museokorttidata tarjoaa vain rajatun katsauksen museon kävijöihin. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että Arkkitehtuurimuseon kävijät tulevat maantieteellisesti läheltä museota Helsingin kantakaupungista tai hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelta. Kävijät ovat suurimmalta osin yli 40-vuotiaita ja kuuluvat arviolta pääaisassa keskituloiisiin. Arkkitehtuurimuseon tapauksessa erityisesti alan ammattilaiset ovat merkittävästi edustettuina kävijöissä.

Pop-up-työpajoissa valtaosa vastaajista kertoi, ettei ollut koskaan kuullutkaan Arkkitehtuurimuseosta. Joissain vastauksissa mainittiin kuitenkin, että en tiennyt museosta, mutta nyt kun tiedän, aion vierailla. Arkkitehtuurimuseon sijainnista kyseltiin paljon ja Designmuseo oli monille tutumpi. Ne, jotka olivat vierailleet museolla, kertoivat syyksi kiinnostuksen arkkitehtuuriin tai, että vierailevat museoissa ja nyt oli Arkkitehtuurimuseon vuoro. Museovierailukohteen valintaan yleisesti vaikuttavat esimerkiksi tietyt taiteilijat sekä kuvat netissä.

4.3.3 Tutkimuskysymys 1.2: Mitkä tekijät johtavat tiettyjen ryhmien aliedustukseen museokävijöiden joukossa?

Pop-up-työpajoissa yleisimmin toistunut syy siihen, ettei Arkkitehtuurimuseossa vierailtu, oli etteivät vastaajat tienneet museon olemassaolosta. Tähän voivat vaikuttaa museon sijainti Kaartinkaupungissa syrjässä suosituilta joukkoliikenteen solmukohtilta, kuten rautatie- tai metroasemilta, missä kaupunkilaiset eri puolilta pääkaupunkiseutua saattaisivat kulkea museorakennuksen ohi.

Siihen, miksi tietyt ryhmät ovat tällä hetkellä aliedustettuina museon kävijöissä, voi olla monia syitä, mutta pop-up-työpajojen kohtaamiset osoittivat, että aktiivinen tavoittelu, kaupunkilaisten kohtaaminen heidän arkiympäristöissään sekä henkilöiden ja heidän yhteisöjensä lähtökohdista suunnitellut toiminnan muodot voisivat lisätä kiinnostusta. Toki myös pop-up-työpajaan osallistuminen edellyttää tiettyä kiinnostusta ja aloitteellisuutta, minkä vuoksi työpajojen vastaukset eivät välttämättä edusta kaikkein vaikeimmin tavoitettavia henkilöitä.

Valkoinen ja vammaton oletusarvo

Yksilöhaastatteluissa pureuduttiin erityisesti kokemuksiin Arkkitehtuurimuseosta ja museoista yleisesti. Haastateltavat yksilöt tarjosivat näkökulmia siihen, mitkä tekijät voivat johtaa kokemukseen, että museo ei ole kaikkia varten. Miten esimerkiksi valkoisen ja keskiluokkaisen museokentän ulkopuolelta tulevat henkilöt kokevat museoinstituutiot?

Museoista keskustellessa korostui ajatus, että usein moninaisuuden huomioiminen museoissa on enemmänkin jälkijunassa tullut ajatus tai myöhemmin huomattu puute, jota pyritään jälkikäteen korjaamaan. Vastauksissa korostettiin, että esimerkiksi POC-yhteisöt¹² tai vammaiset eivät ole koskaan lähtökohta, josta suunnittelu aloitettaisiin, oli sitten kyse rakennuksista tai museon palveluista. Voisivatko näihin ryhmiin kuuluvat ihmiset olla osa eri hankkeiden suunnittelevaa työryhmää jo alusta lähtien?

Moninaisten yksilöiden ja yhteisöjen tarpeiden huomioimiseksi museot usein turvautuvat ns. kokemusasiantuntijoiden kuulemiseen. Asetelmaan sisältyy kuitenkin ongelmia, kun yksilöt asetetaan puhumaan kokonaisten yhteisöjen puolesta ja vain omasta kokemuksestaan käsin. Ovatko kuullut henkilöt aina vain oman kokemuksensa asiantuntijoita? Esimerkiksi vammaisten tapauksessa kyse tuntuu aina olevan vain fyysisestä saavutettavuudesta, ei koskaan mistään muusta. Lähestytäänkö henkilöitä vain esimerkiksi vammansa kautta, vai voisiko heillä nähdä potentiaalia ja paljon muutakin annettavaa museotyöhön?

Haastatellut korostivat, että viime aikoina esimerkiksi POC-yhteisöt ovat saaneet enemmän tilaa ja näkyvyyttä myös kulttuuri-instituutioissa, mikä on hyvä. Kuitenkin monesti näissäkin tapauksissa henkilöt essentialisoidaan eli heidät nähdään pääasiassa oman vammansa tai ihonvärinsä kautta eikä heidän kokemustensa moninaisuutta ja intersektionaalisuutta osata ottaa huomioon. Haastateltujen mukaan vähemmistö-yhteisöjen täytyy käydä omaa sisäistä keskusteluaan siitä, missä pöydissä haluavat olla mukana, ja myös instituutioiden tulisi pohtia, miksi näiden ryhmien edustajia halutaan mukaan: koristamaan tilastoja vai aidosti muuttamaan instituutioiden toimintaa.

Kynnykset

Haastateltavat pohtivat mahdollisia kynnyksiä, jotka ehkäisivät museoissa vierailua. Yksi nouseva näkökulma oli, että jos henkilö on elämässään haastavassa tilanteessa syystä tai toisesta, museo ei välttämättä ole ensimmäisenä mielessä ajankäyttöpaikkana. Selviytymistila omassa elämässä ei välttämättä jätä tilaa unelmoinnille. Näköala voi olla hyvin käytännönläheinen, kuten: "Voisiko tämä tarjota minulle työn tai auttaa ansaitsemaan rahaa?"

On myös harhaluulo, että selviytymismoodissa olevat henkilöt eivät koskaan kuluttaisi kulttuuria. Museotkin voivat herättää kiinnostusta, jos esimerkiksi pääsy on maksuton ja vierailu helppoa. Kynnykset ja rajoitteet eivät tarkoita, etteivätkö ihmiset vaihtelevissa tilanteissa pystyisi tai haluaisi osallistua kulttuurielämään, kuten museoissa vierailuun. Haavoittuvien ryhmien osallistumisen mahdollistaminen voi olla myös kulttuuripoliittisissa päätöksissä painopisteenä.

Museon tarjonnan ei tarvitse olla ilmeisen hyödyllistä tai puhutella kävijöiden elämäntilannetta suoraan. Merkitykselliseksi kysymykseksi nousevat: Miksi museon tulisi kiinnostaa vaikeassa tilanteessa olevia ihmisiä, ja onko museo heitä varten? Voisivatko museot toimia paikkoina, jotka tarjoavat tilaa unelmoinnille?

12 POC-lyhenne tulee englannin kielen termistä *person of color* tai monikossa *people of color*. Termillä viitataan usein kulttuurisesti ei-valkoiisiin ihmisiin, ja se on nykymerkityksessään peräisin yhdysvaltalaisesta kriittisestä rasismikeskustelusta. Jotkut yhteisöt itse käyttävät tätä termiä, myös Suomessa.

4.3.4 Tutkimuskysymys 2: Pääkaupunkiseudulla toimivat yhteisöt

Tutkimusvaiheen ja tutkimuskysymysten toinen haara keskittyi pääkaupunkiseudulla toimiviin paikallisyhteisöihin perehtymiseen.

Mikä on yhteisö?

Jo hankkeen alussa oleelliseksi kysymykseksi nousi, miten yhteisö määritellään. Yhteisö on monitulkintainen sana, johon liitetään usein henkilökohtaisiakin merkityksiä. Hankkeen pohjana tukeuduttiin yhteisön hahmottamiseen kollektiivisen toiminnan kautta.

Heikki Lehtonen määrittelee yhteisön Kansalaisfoorumin verkkolehden artikkelissa ”Mikä on yhteisö?” seuraavasti: ”Yhteisö on vaikea määritellä, mutta sen voi ymmärtää toiminnan kautta: yhteisö on ryhmä ihmisiä, jotka toimivat yhdessä parantaakseen elinehtojaan.”¹³ Lehtonen jatkaa:

”Yhteisön määrittelemineen on osoittautunut tavattoman vaikeaksi, mutta sen toiminnan ideaalin määrittely on helppoa. Yhteisöstä on kysymys silloin, kun ihmiset ovat liittyneet yhteen ja ryhtyneet yhteistoimintaan parantaakseen elinehtojaan. Päätösvalta toiminnasta ja käytössä olevista toimintaresursseista on yhteisöllä, jonka hallintaan kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat. Yhteisössä toimimisen tulee olla vapaaehtoista. Sen tavoitteiden tulee olla jäsenten hyväksymiä, muutoin he eivät luovuttaisi päätösvaltaansa yhteisölle. Toiminnan on oltava demokraattista ja tasa-arvoista. Yhteisöllinen päätösvalta edellyttää melko suurta toimintavapautta. Tarve elinehtojen parantamiseen voi aiheutua ulkoisista syistä, mutta näiden syiden on samalla oltava sellaisia, että ne eivät estä yhteisön toimintaa.”¹⁴

Hankkeessa yhteisölähtöisyys koettiin kiinnostavaksi, koska siinä ihmisiä lähestytään yksilöiden sijaan osana verkostoja ja kollektiivista toimintaa. Yhteisö on kiinnostava viitekehys, jossa yksilöt tulevat yhteen, muodostavat oman etunsa ajattelun sijaan konsensusta yhteisesti neuvotellen ja toimivat kollektiivisesti.

Paikallisesti toimivista yhteisöistä kerättiin tietoa haastattelujen, pop-up-työpajojen sekä avoimen verkkokyselyn kautta. Pop-up-työpajoissa monissa yhteisöjä hahmottelevissa vastauksissa korostuivat perhe, kumppani, ystävät, työ sekä koulu. Mainintoja tuli myös erilaisista harrastuksista kuten urheiluseuroista tai partiosta sekä yhdistystoiminnasta. Kohtaamispaikkoina toistuivat seurakunnat ja kirjastot. Myös museot mainittiin, mahdollisesti siksi, että vastaajat tiesivät kyseessä olevan museon hanke. Monet vastatessaan kertoivat alkuun, etteivät kokeneet olevansa osa paikallisyhteisöä, mutta kuvaillessaan arkeaan he mainitsivat yhteisöjä, joissa viettivät aikaa sekä kertoivat kokevansa yhteenkuuluvuutta naapurustossa, myös tuntemattomien kanssa.

”Me olemme jo täällä”

Yksilö- ja asiantuntijahaastatteluissa korostettiin, että kun museo lähtee seiniensä ulkopuolelle, tulisi museon nojata niihin toimijoihin, jotka jo työskentelevät alueella. Arkkitehtuuri- ja designmuseon vaikutuspiiri Helsingin eri alueilla on melko pieni, mutta alueellisilla järjestöillä se on suurempi. Ne ovat rakentaneet suhteita paikallisiin pidemmän aikaa ja ovat alueen asiantuntijoita.

13 Lehtonen 2020.

14 Lehtonen 2020.

Eettisestä näkökulmasta museon ei tulisi myöskään pelkästään hyödyntää järjestöjen jo tekemää työtä omiin projekteihinsa, vaan pikemminkin yhdistää voimansa paikallisten toimijoiden kanssa. Tapahtumia voi ja kannattaa järjestää yhdessä ja myös esimerkiksi rahoitusta voidaan hakea yhteisvoimin. Ennen kaikkea olisi tärkeää tunnistaa yhteiset intressit ja tukea paikallisten toimijoiden omia tavoitteita eri tavoin.

4.3.5 Tutkimuskysymys 2.1: Paikalliset tarpeet ja toiveet

Pop-up-työpajoissa keskustelu omasta lähiympäristöstä keräsi ehdottomasti eniten vastauksia. Monet vastaajat silminnähden innostuivat, kun pääsivät kertomaan omasta naapurustostaan sekä erityisesti nykyarkkitehtuurista.

Omassa lähiympäristössä monia vastaajia pohdituttivat lähiympäristön muutos, purkaminen, viheralueet ja niitä uhkaava tiivistäminen. Omassa lähiympäristössä tärkeää oli erityisesti luonto. Myös palvelut, liikenneyhteydet ja turvallisuus mainittiin tärkeinä. Nykyarkkitehtuuri sai paljon kritiikkiä. Palautetta tuli mm. tylsyydestä, rumuudesta, korkeasta ja liian tiiviistä rakentamisesta. Esiin nousi myös huoli kaikkien alueiden muuttumisesta samanlaisiksi purkamisen sekä yksitoikkoisten rakennusten ja ostoskeskusten rakentamisen myötä. Monet vastaajat kokivat, että muutoksessa alueet menettävät omaleimaisuutensa.

4.3.6 Tutkimuskysymys 2.2: Mitä voisimme tehdä yhdessä?

Erityisesti haastatteluissa korostui kysymys siitä, keitä museot haluavat tavoittaa ja miksi. Halutaanko uusia kävijäryhmiä kaunistamaan tilastoja tai vain näyttäytymään museolla? Haluavatko museot todella uusia yhteisöjä saapumaan sellaisina kuin ovat ja ovatko museot valmiita muuttumaan?

Museoilla on omat museolaista ja valtakunnallisen vastuumuseon statuksesta nousevat velvoitteet toiminnalleen. On tärkeää pohtia, kuinka paljon liikkumavaraa nämä velvoitteet sallivat. Onko museon alan toimijoiden palveleminen väistämättä ristiriidassa sen kanssa, että museo tavoittelisi toisenlaisia yhteisöjä? Arkkitehtuuri- ja designmuseo kuitenkin tekee jo nyt paljon työtä, joka on suunnattu moninaisille kohderyhmille. Museo järjestää esimerkiksi maksuttomia arkkitehtuurikesäkouluja 16–20-vuotiaille sekä ”Kulttuurin kummilapsitoimintaa” helsinkiläisille taaperoille. Museo on vuonna 2024 pilotoinut nuorilta nuorille järjestettyä tapahtumaa osana *FIX*-näyttelyä. Voisiko museo tehdä tätä työtä entistä avoimemmin ovin ja mahdollisesti yhteistyössä eri yhteisöjen kanssa?

Pop-up-työpajoissa keskusteltaessa toiveista museota kohtaan korostui niin sanottu asiakassuhde. Museot nähtiin paikkoina, joista tullaan hakemaan palveluja yksisuuntaisessa vuorovaikutuksessa instituution kanssa. Myös ehdotukset uusista toiminnan muodoista olivat merkittävältä osin uusia palveluja, joita museo voisi järjestää kaupunkilaisille kulutettavaksi – ei niinkään ideoita siitä, mitä museo ja yhteisöt voisivat tehdä yhdessä. Osa vastaajista ehdotti suoraan tahoja, joiden kanssa museon kannattaisi tehdä yhteistyötä, ja oli myös joitain ehdotuksia siitä, miten museo voisi tukea olemassa olevaa paikallista toimintaa.

Ideoidessa nousi esiin monia näkökulmia erilaisten kohderyhmien kuten lasten, nuorten tai ikäihmisten kanssa toimimiseen. Nousi myös toiveita arkkitehtuuri- ja ympäristökas-

vatuksesta sekä tiedon jakamisesta oman ympäristönsä puolustamiseksi muutosten kuten uuden rakentamisen edessä. Nousi myös ehdotuksia hyvin käytännöllisistä oman lähiympäristön ehostamisprojekteista yhdessä paikallisten kanssa.

4.3.7 Pop-up-työpajoissa nousseita ehdotuksia yhteisölähtöiseen museotyöhön

Pop-up-työpajoista nousi suoria ehdotuksia museotyön kehittämiseen. ”Kaikkea kaikille” -tyyppinen museotyö ei ole käytännössä mahdollista toteuttaa, ja esiin nousi näkökulmia siitä, miten museo voisi palvella paremmin eri yhteisöjä ja kohderyhmiä sekä miten museotyötä voitaisiin toteuttaa yhteistyössä erilaisten yhteisöjen kanssa.

Museon kehittämiseen liittyvät ehdotukset on jaoteltu alla osittain kohderyhmien ja osittain aihealueiden mukaan.

Lapset

Lapsiperheitä askarrutti, onko museolla tekemistä lapsille. Perheet vievät lapsiaan sisä- ja ulkoleikkipaikkoihin, joissa lapset voivat leikkiä ja vanhemmat hengähtää hetken. Vaikka monilla onkin kuva siitä, että museot ovat vain katsomisen paikkoja, joissa tulisi olla hiljaa, on Arkkitehtuuri- ja designmuseossa jo nykyisellään paljon tekemistä lapsille. Esimerkkejä lapsille suunnatusta toiminnasta ovat näyttelyiden toiminnalliset tilat (*FIX*-näyttelyn yhteydessä rakennettu siivousmuotoilua käsittelevä ”Siivouskomero” sekä näyttelyn sisälle rakennettu tapahtumatila *FIX*-näyttämö), tehtäväkortit ja omatoimitehtävät aikuisten ja lasten yhteiseen tekemiseen, piipahdustyöpajat, designsynttärät, studiotila, jossa voi piirtää, A&O-tila arkkitehtuurin oppimiseen, uuden museon visiointi Lego-palikoilla sekä kosketeltavat esineet kokeilevassa kokoelmanäyttelyssä (*D-Ark Labra*) sekä erityisesti A&DO Arkkitehtuurin ja muotoilun oppimisen kiertävä ja osallistava konttinäyttely.

Olisi tärkeää saada viesti välitettyä, että museot ovat tekemisen ja yhdessäolon paikkoja, joihin uskaltaa tulla myös lasten kanssa. Museot voisivat esimerkiksi kutsua lasten kanssa toimivia järjestöjä retkipäiville museoon. Nykyisellään koululais- ja päiväkotivierailut tutustuttavatkin jo monia lapsia museoihin.

- 1) Esiin nousseita ideoita lapsiperheiden huomioimiseen:
- 2) Viestintä lapsiperheille: miten tuoda esiin entistä paremmin, että lapset pääsevät aina museoon ilmaiseksi?
- 3) Retkipäivät perheille ja järjestöille
- 4) Leikkihuone (tai koko museo leikin paikkana)

Nuoret

Pop-up-työpajoissa nousi useampia suosituksia eri nuorisojärjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Järjestöt vievät nuoria mm. retkille eri kohteisiin, ja museo voisi tarjota itseään yhtenä kohteena. Maksuttomuus ja valmis ohjelma varmasti kiinnostavat vaihtelevasti resursoituja nuorisotoimijoita. Voisiko esimerkiksi matkaliput saada sponsoroituna kauempaa tuleville? Lippujen hinnat rajoittavat nuorten liikkumista kaupungissa.

Myös kesätyömahdollisuuksista tuli kyselyä kenttäkäynneillä. Pääkaupunkiseudun kunnissa on käytössä kesäseteli, jolla on jo palkattu joitain nuoria museolle töihin. Nuorten tavoittamisessa parhaita asiantuntijoita ovat nuoret itse, ja museo hyödyntääkin

nuorten ääntä näyttelyiden fokusryhmätyöskentelyssä sekä kesätyöntekijöiden suunnittelemissa ohjelmissa.

Nuoria ei myöskään aina tarvitse odottaa saapuvaksi museolle vaan heitä voi kohdata omissa naapurustoissaan. Museon järjestämät Fill This Space -kesäkoulut ovat jo suuntautuneet Tapiolaan ja Myyrmäkeen. Tässäkin museo voi tehdä yhteistyötä nuorisjärjestöjen ja paikallisten toimijoiden kanssa.

Esiin nousseita ideoita nuorten näkökulmien huomioimiseen:

- 1) Retkipäivät yhteistyössä nuorisjärjestöjen kanssa (museolle tai kaupunkiin).
- 2) Fill This Space -kesäkoulut ovat todella tärkeä palvelu, josta kaikki innostuvat, kun vain kuulevat asiasta.
- 3) Kesätyömahdollisuudet ja kesäsetelinuoret
- 4) Ajanviettopaikka: nuoret tarvitsevat maksuttomia tiloja, missä tavata kavereitaan. Esimerkiksi kirjastot ovat suosittuja ajanviettopaikkoja, myös ostarit, vaikka ovatkin kaupallisia. Museolla järjestetty nuorten ilta osana *FIX: Huolla ja korjaa* -näyttelyä on ollut tärkeä kokeilu tähän liittyen.

Seniorit

Seniorit ovat moninainen joukko, ja pop-up-työpajoissa nousi esiin toiveita sekä eläkeläisiltä, joilla on aikaa ja intoa vierailla itsenäisesti museoissa, että omaishoitajilta, joiden läheiset tarvitsevat avustajan mukaansa museovierailuille. Iäkkäimpien tapauksessa korostettiin, että museot ovat hyviä paikkoja virittää ajattelua. Esimerkiksi tunnetut rakennukset tai esineet voivat nostaa esiin muistoja omasta elämästä. Museot voisivat tarjota toimintaa museoilla muistojen jakamiseen.

Avustajaa tarvitsevien tapauksessa korostuivat monet käytännön asiat kuten pysäköinti museon sisäänkäynnin lähellä, esteettömyys sekä päivän eri toimintojen yhdistäminen samalle reissulle (mm. ruokailu museolla). Omaishoitajat toivat esiin ikäihmisten tarvetta virikkeille ja toiminnalle. On jo olemassa järjestöjä ja ohjelmia, joissa vapaaehtoiset lähtevät ikäihmisille kaveriksi museolle tai jossa yhdistetään eri ihmisiä (mm. kulttuuri-kaveri). Näissä tapauksissa olisi tärkeää, että mukana tuleva henkilö pääsisi ilmaiseksi.

Esiin nousseita ideoita seniorien näkökulmien huomioimiseen:

- 1) Museolta lainattava rollaattori: jos saattaja tuo useamman seniorin museoon molempien rollaattorit eivät välttämättä mahdu autoon.
- 2) Yhteistyötä seniorien kanssa työskentelevien järjestöjen (esim. Uudenmaan muistiluotsi) ja vapaaehtoishjelmien kanssa (vapaaehtoisena toimiva saattaja ilmaiseksi)

Etä museo ja saavutettavuus

Ikäihmisten omaishoitajat sekä liikuntarajoitteiset henkilöt kertoivat käyttäneensä etä museopalveluja. Sähköpyörätuolia käyttävä henkilö kertoi, ettei hänelle tulisi mieleenkään mennä museoon. Kun kysyttiin tarkemmin, mikä saisi lähtemään museoon, henkilö kuvaili, että menisi, jos voisi ajaa pyörätuolilla suoraan kadulta ovesta sisään samassa tasossa. Ilmeisesti aiemmista vierailuista on huonoja kokemuksia tai esteettömyyden museokokemukseen ei luoteta. Museovierailujen sijaan hän kertoi käyttävänsä etä museopalveluita, esimerkiksi videoita, joita museot julkaisevat. Hän etsii palveluita kulloinkin kiinnostavan aiheen perusteella netistä hakukoneella.

Myös omaishoitajien tapauksessa etämuseopalveluita kuten striimattuja tapahtumia tai opastuksia kehitettiin. Ne tarjoavat virikkeitä vanhuksille myös kotona. Etäopastusten taso kuitenkin vaihteli kuvaajan mukaan ja joskus suuri määrä kameran liikettä voi aiheuttaa huonovointisuutta. Joskus myös voi olla vaikea nähdä näyttelyä ja esillä olevia teoksia, jos kuvaaja ei ole taitava. Etämuseopalveluiden kanssa keskeiseksi kynnykseksi nousee, etteivät hyvin iäkkäät henkilöt usein löydä palveluja itse tai pysty käyttämään laitteita tai ohjelmia ilman avustusta.

Pop-up-työpajoissa heräsi myös ajatus näyttelyn viemisestä kotiin. Eräs henkilö kertoi, että hänen järjestämästään näyttelystä jäi mieleen, kun joku kertoi vievänsä kuvia näytettäväksi vanhukselle, joka ei itse pääsisi näyttelyä katsomaan. Nykyiselläänkin valokuvia tai vaikka katalogin voi viedä museosta kotiin jaettavaksi. Voisiko näyttelyä muistella yhdessä muinkin keinoin?

Esiin nousseita ideoita etäpalveluiden kehittämiseen:

- 1) Ikäihmisille ja liikuntarajoitteisille etämuseot esimerkiksi etäopastusten tai videosisäلتöjen muodossa voivat olla kiinnostavia.
- 2) Etäpalveluiden löytämiseen ja helppokäyttöisyyteen on tärkeää keskittyä ja tehdä yhteistyötä avustavien henkilöiden ja järjestöjen kanssa.
- 3) Näyttelyn voi viedä kotiin ja esimerkiksi kuvien tai katalogin kautta jakaa näyttelyn sisältöjä henkilölle, joka ei pääse itse museoon.

Arkkitehtuurikävelyt

Arkkitehtuurikävelyt toistuivat sekä pop-up-työpajoissa että haastatteluissa ilmeisenä yhteistyömuotona museon ja paikallisyhteisöjen välillä. Monet kaupunginosayhdistykset järjestävät erilaisia historia- ja arkkitehtuurikävelyitä. Yhdistyksissä on kaupunginosissa pitkään vaikuttaneita henkilöitä, jotka ovat olleet mukana esimerkiksi historiikkien tuottamisessa. Monet yhdistykset ovat myös olleet mukana kotiseutupolku-hankkeessa¹⁵, jossa tuotettiin tietoa omasta naapurustosta ohjatun kävelykierroksen muotoon. Museo voisi palkata paikallisyhteisöjen edustajia oppaiksi kävelyille. Myös kävelyille osallistujat voisivat olla osana tiedon tuottamista. Kävelyt voisivat toimia foorumeina, joissa kaikki osallistujat voisivat jakaa muistojaan alueesta. Kävelyjen kautta paikallisille voitaisiin antaa valta kertoa oman naapurustonsa tarinaa.

Esiin nousseita ideoita arkkitehtuurikävelyiden kehittämiseen

- 1) Paikallisten palkkaaminen arkkitehtuurikävelyiden vetäjiksi (esimerkiksi kaupunginosayhdistyksissä on jo kokeneita oppaita)
- 2) Kävelyille osallistujat tiedon tuottajina: mahdollisuus jakaa paikkoihin liittyviä muistoja ja merkityksiä kierroksella
- 3) Arkkitehtuurikävelyt paikkoina kohtaamisille ja keskustelulle: myös naapurustojen sisäiset ryhmät voisivat kohdata toisiaan ja saada uusia näkökulmia kotikulmistaan.

15 Kotikaupunkipolun hanke: <https://www.kotikaupunkipolun.fi/>

Lähiympäristön dokumentointi

Haastatteluissa ja pop-upeissa nousi esiin tarve oman lähiympäristön dokumentointiin. Jokaisessa pop-up-kohteessa toistui huoli oman lähiympäristön muutoksesta sekä pohdintoja siitä, dokumentoidaanko nykytilaa tarpeeksi. Monet valokuvauksen harrastajat tekevät arvokasta työtä ”merkkikohteiden” ulkopuolelle jäävän arkkitehtuurin kuvaamisen parissa. Instagramissa toimii monia arkkitehtuuria dokumentoivia tilejä (@purettavahelsinki, @helsinki-facades, @nordicmodernism, @finnish.postmodernism jne.) Myös kaupunginosayhdistykset ja muut paikallisyhteisöt tekevät arvokasta dokumentaatiotyötä taltioidessaan kaupunginosien elämää valokuvien ja kirjojen muodossa. Pelkästään yhdistysten vuosikertomuksissa voi tallentua arvokasta tietoa.

Esiin nousseita ideoita lähiympäristön dokumentoinnin kehittämiseen

- 4) Arkkitehtuuri- ja designmuseon *D-Ark Labrassa* käytettävää oman lähiympäristön kuvaamismetodia voisi tarjota esimerkiksi kaupunginosayhdistyksille oman kaupunginosan dokumentaatioon.
- 5) Purettavien kohteiden taltiointi kuvin ja kertomuksin
- 6) Paikallisen dokumentaation lahjoittaminen museolle
- 7) Museo tukemassa ja tarjoamassa asiantuntijuuttaan kaupunginosajulkaisuiden tekoon

Museon asiantuntijuuden tarjoaminen paikallisyhteisöjen tueksi

Pop-up-työpajoissa ja haastatteluissa korostui huoli purkamisesta ja lähiympäristön muutoksesta. Museo vastaanotti paljon ehdotuksia rakennusperinnön puolustamisesta yhdessä paikallisten kanssa. Monet yhdistykset ja paikallisliikkeet puolustavat rakennettua ympäristöään, ja museo voisi tarjota heidän tuekseen osaamistaan ja auktoriteettiaan instituutiona.

Esiin nousseita ideoita asiantuntijuuden tarjoamiseen paikallisyhteisöille

- 1) Konsultaatio paikallisyhteisöille (kannanottojen kirjoittamiseen ja kaavavaikuttamiseen)
- 2) Kannanottojen tekeminen yhteistyössä paikallisyhteisöjen kanssa

4.4 Työryhmän muodostaminen avoimella haulla

Hankkeen suunnitteluvaiheessa jätettiin tarkoituksella auki, keiden kanssa hankkeessa työskennellään ja miten, jotta voisimme aidosti luoda jotain yhdessä museon seinien ulkopuolella toimivien tahojen kanssa. Mahdollisuuksia selvitettiin hankkeen tutkimusvaiheessa eri menetelmillä. Tutkimusvaiheessa kerätyn tiedon sekä museon saamien yhteydenottojen perusteella tutkittiin esiin nousseita toiveita paikallisesta museotyöstä sekä mahdollisista yhteisöistä, joiden kanssa hanke voitaisiin toteuttaa. Tutkimusvaiheen kautta museo vastaanotti kuusi valmista ehdotusta eri yhteisöiltä sekä kymmenittäin vinkkejä eri paikallisyhteisöistä, joiden kanssa projektin voisi toteuttaa.

Museon työntekijöiden sekä hankkeen *kriittisen ystävän* kanssa käytiin keskustelua siitä, pitäisikö paikallinen työryhmä muodostaa jonkin valmiin ehdotetun yhteisön kanssa vai pitäisikö muodostaa kokonaan uusi yhteisö, jonka kanssa paikallinen kokeilu museotyöstä toteutettaisiin. Koska hankkeen rahoituksen vuoksi kokeiluja ei ollut

mahdollista toteuttaa sekä olemassa olevan yhteisön että uuden työryhmän kanssa, päädyttiin toteuttamaan avoin haku hankkeen työryhmään. Uuden työryhmän koettiin tukevan paikallisten tarpeiden kartoittamista laajemmin. Avoimen haun kautta koettiin myös mahdolliseksi tuoda yhteen eri yhteisöjen edustajia ja näin rakentaa siltoja sekä koalitioita olemassa olevien toimijoiden välille.

Museo julkaisi huhtikuussa 2024 avoimen haun hankkeen työryhmään. Hakuilmoituksessa kaupunkilaisia kutsuttiin osallistumaan konkreettiseen tai kuvainnolliseen rakennusprojektiin museon kanssa. Ajatus mahdollisuudesta rakentaa Arkkitehtuurimuseossa oli noussut pop-up-työpajoista ja rakennusprojektin koettiin antavan konkretiaa muutoin avoimelle kutsulle.

Avoimessa haussa pyrittiin mahdollisimman selkeästi ilmaisemaan mihin osallistujien odotettiin sitoutuvan, kuitenkin sanelematta ennalta hankkeen lopputulosta. Hakulomake pyrittiin tekemään mahdollisimman kevyeksi, jotta osallistuminen olisi helppoa. Kirjallisten vastausten sijaan hakijat saivat halutessaan videoida tai äänittää vastauksensa, mikäli suullinen ilmaisu oli heille luontevampaa.

Hakua mainostettiin paitsi museon kanavissa myös verkostomaisesti kirjastojen, kulttuurilaitosten sekä eri järjestöjen tuella. Avoimen haun yhteydessä toteutettiin myös suoraa kutsumista, jossa eri järjestöjä, yhteisöjä ja yksilöjä kehoitettiin hakemaan mukaan. Ennen hakuajan sulkeutumista museo järjesti avoimen tapaamisen Keskustakirjasto Oodissa, missä kerrottiin hankkeesta, avoimesta hausta ja annettiin mahdollisuus keskustelulle sekä paikan päällä hakemuksen jättämiseen. Avoimen haun yhteydessä museo ilmoitti tunnistavansa yhteiskunnalliset rakenteet, jotka vaikuttavat eri henkilöiden mahdollisuuksiin, ja museo reflektoi valinnassa aktiivisesti näitä rakenteita. Myös kriittinen ystävä tarjosi verkostojaan hakuilmoituksen levittämässä.

Avoin haku oli avoinna noin kuukauden, 9.5.2024 asti, ja keräsi 67 hakemusta, joista hanketiimi (Naomi Holopainen, Matti Jänkälä, Miina Kanko, Arja-Liisa Kaasinen, Kaura Raudaskoski, Jemina Vainikka Lindholm) valitsi kahdeksan.

Työryhmän koko oli suhteutettu työryhmän palkitsemiseen varattuun budjettiin sekä sujuvan ryhmätyöskentelyn mahdollistavaan määrään. Työryhmän valinnassa korostettiin motivaatiota rakennetun ympäristön pohdiskeluun, halua työskennellä yhdessä muiden kanssa sekä ryhmän moninaisuutta. Valinnassa haettiin myös erityisesti alan ulkopuolisia henkilöitä sekä yksilöitä, joilla ei ole yhteisöä, jonka kautta jo vaikuttaa rakennettuun ympäristöön (esimerkiksi asukasyhdistykset). Työryhmän valinnassa museo tietoisesti pyrki valitsemaan henkilöitä, joiden ääni ei muuten välttämättä tulisi museotyössä tällä hetkellä edustetuksi.

Valitut työryhmäläiset edustivat eri asuinalueita pääkaupunkiseudulla sekä erilaisia koulutustaustoja sekä kansallisuuksia. Yksi työryhmän jäsenistä ei ollut suomen kielen taitoinen, joten työryhmätyöskentely toteutettiin kaksikielisesti suomeksi ja englanniksi, minkä lisäksi työryhmän jäsenet pystyivät käyttämään keskenään jakamiaan kieliä, esimerkiksi espanjaa. Monet valitut toivat työryhmään omaa kokemustaan mm. opetus- tai järjestötyöstä. Työryhmässä oli myös jäseniä, jotka toteuttivat vastaavaa projektia ensimmäistä kertaa.

Kuva 2. Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -työryhmä Stoan pihalla syksyllä 2024. Kuva: Matti Jänkälä.

4.4.1 Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -työryhmä

- Angela Abdi Musse, työryhmän jäsen
- Kamaludin Abdulla, työryhmän jäsen
- Nikolai Fabricius, Rakennusavustaja
- Lotta Hagelin, työryhmän jäsen
- Naomi Holopainen, hankkeen *kriittinen ystävä*, Ataá Agency
- Matti Jänkälä, projektityöntekijä hankkeessa, Arkkitehtuuri- ja designmuseo
- Arja-Liisa Kaasinen, Oppiminen, yhteisöt, yleisöt -yksikön päällikkö, Arkkitehtuuri- ja designmuseo
- Tiina Lintunen, työryhmän jäsen
- Nuura Naboulsi, työryhmän jäsen
- Daniela Pascual Esparza, työryhmän jäsen
- Kaura Raudaskoski, Yleisötyön vastaava tuottaja, Arkkitehtuuri- ja designmuseo
- Jemina Vainikka Lindholm, Yleisötyövastaava, yhteisöt, Arkkitehtuuri- ja designmuseo
- Bruno Zambrano, työryhmän jäsen
- Miina Kanko, Opinnäytetyöntekijä hankkeen tutkimusvaiheessa, Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu

4.5 Työryhmätyöskentely

Kun työryhmän jäsenet oli valittu, aloitettiin työskentely toukokuussa yhdessä työryhmän sekä museon hanketiimin kanssa. Museo sekä valitut jäsenet pyrkivät muodostamaan yhdessä toimivan työryhmän, jossa jäsenet olisivat tasavertaisessa asemassa. Museon työntekijät osallistuivat yhtä lailla yhteiseen työskentelyyn ja tapaamisiin. Samalla tietysti tunnistettiin, että parhaista yrityksistä huolimatta museon työntekijät edustivat tiettyä auktoriteettia ja heillä oli työaikansa puolesta enemmän resursseja osallistua toimintaan kuin muilla työryhmäläisillä.

Työryhmätyöskentely aloitettiin avoimella keskustelulla työtavoista ja siitä, millaisia periaatteita ja reunaehtoja yhteiseltä työskentelyltä toivottiin. Koettiin tärkeäksi, että ennen sisältöasioihin menemistä käydään rauhassa läpi odotuksia. Koska tämä vaihe koettiin niin keskeiseksi, avasimme yhteisten työtapojen prosessia tarkemmin seuraavassa osiossa (4.5.1).

Työryhmä tapasi toukokuun ja marraskuun välisenä aikana noin joka toinen viikko, kaiken kaikkiaan noin 10 kertaa. Tapaamiset järjestettiin pääasiassa tarkoituksella museon ulkopuolella. Työryhmäläiset vuorollaan esittelivät omia naapurustojaan, joissa työskentelyn ohella työryhmä jakoi paikallistietoa toisilleen. Tapaamisia oli esimerkiksi Itäkeskuksessa, Kulosaaren kartanon puutarhapalstoilla, Maunulassa, Kontulan ostoskeskuksella, Kalliossa sekä Lammassaareissa.

Yhtenä kiinnostavana toiveena työryhmästä nousi esiin, että sanallisen ilmaisun ohella voitaisiin hyödyntää erilaisia ilmaisumuotoja kuten kehollista tai visuaalista ilmaisua. Työryhmätapaamisissa

Kuva 3. Työryhmä ideoi yhteistä ”rakennusprojektia” savitöiden avulla. Ensin työryhmäläiset muotoilivat savesta avoimessa haussa ehdottamansa ideat ja esittelivät ne ryhmälle. Sen jälkeen saviartefaktit asetettiin pöydälle rakentaminen–purkaminen–uudistaminen–asteikolle ja niitä kommentoitiin post-it-lapuilla. Tämän jälkeen savitöitä ja post-it-lappuja järjesteltiin kokonaisuuksiksi ja pyrittiin tunnistamaan toistuvia ajatuksia. Kuva: Matti Jänkälä.

testattiin erilaisia työskentelytapoja päätöksenteon ja suunnittelun tukena. Yhdessä toteutettavan projektin suunnittelua käynnistettiin savitöiden kautta työpajassa, jossa työryhmäläiset muotoilivat savesta omat ideansa yhteisestä "rakennusprojektista" ja keskustelivat niiden kautta. Työt asettuivat pöydälle sen mukaan, haluttiinko rakentaa, purkaa vai uudistaa – konkreettisesti tai kuvaannollisesti. Tulevissa työpajoissa myös työryhmäläiset ottivat vastuuta harjoitusten fasilitoinnista. Järjestettiin esimerkiksi kevyesti draamallinen tulevaisuustyöpaja, jossa työryhmäläiset muistelivat onnistunutta projektiaan kymmenen vuotta myöhemmin ja refleктоivat samalla omia motiivejaan osallistua.

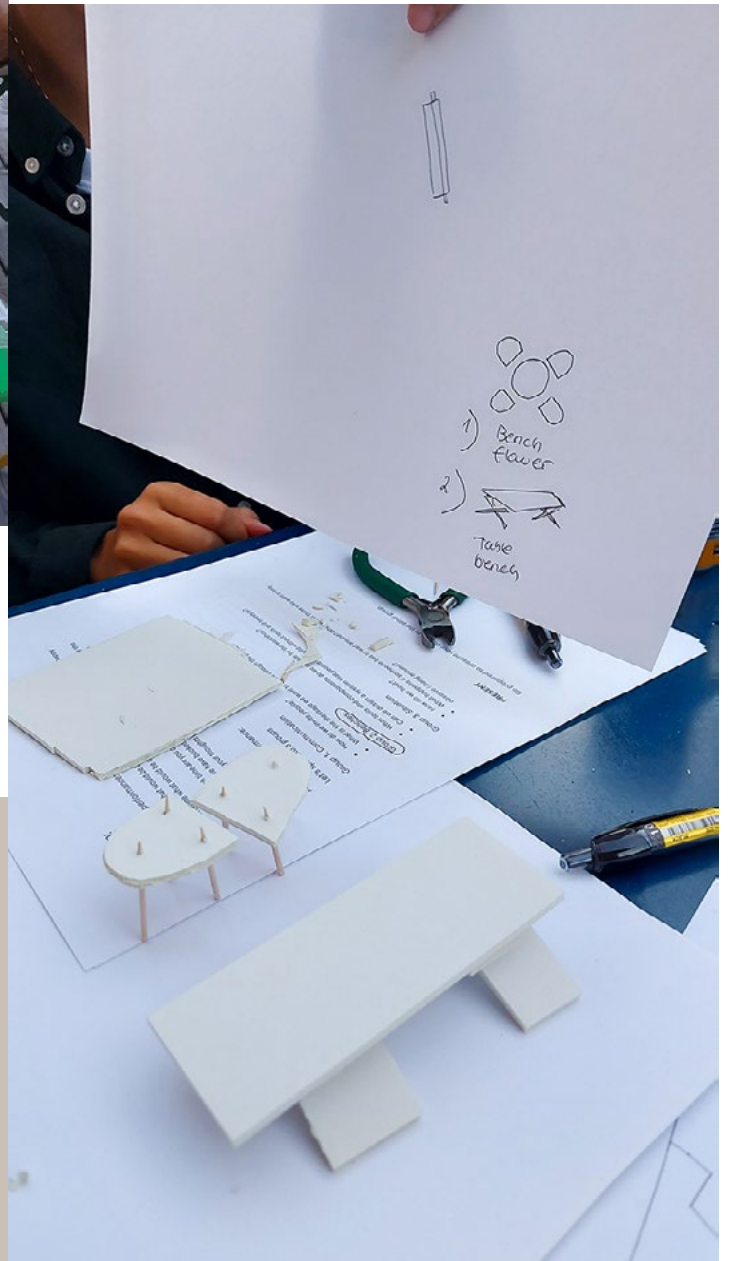
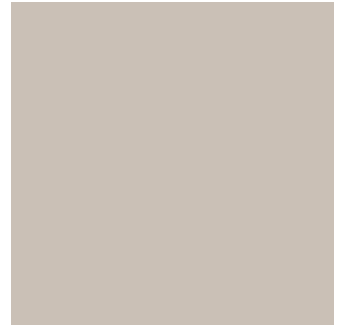
Kuva 4. Kesäloman jälkeen työryhmä kerääntyi jälleen pohtimaan yhteistä rakennusprojektia. Savityöpajassa kirjoitetut post-it-laput otettiin uudelleen tarkasteluun ja niitä täydennettiin muilla avainsanoilla (esimerkiksi tapahtumapaikan osalta: ulkona vai sisällä). Tapaamisessa pienryhmät keräsivät itseään kiinnostavia post-it-lappuja ja muodostivat niistä ehdotuksia rakennusprojektista. Lopputuloksena syntyi ajatuksia rakentelutyöpajoista, jotka kannustaisivat leikkiin, kokeiluun ja yhdessä olemiseen. Kuva: Matti Jänkkä.

Kuva 5. Työryhmä kiertämässä Kulomaan palstoja Helsingin Kivinokassa. Kuva: Arja-Liisa Kaasinen.

Kuva 6. Työryhmä tapasi Randa Cafessa Kontulan ostoskeskuksessa ja visioi penkkipajaa moodboard-työpajan kautta. Kuvien avulla pohdittiin työpajatilaa, tilannetta sekä sitä miltä penkit näyttäisivät. Kuva: Arja-Liisa Kaasinen.

Kuvat 7 ja 8. Työryhmä tapasi Café Pequeñossa Vaasankadulla. Työryhmän jäsen Daniela Pascual Esparza oli kutsunut työryhmän kahvilaan katsomaan kuratoimaansa taiteilija Helmi Kajasteen performanssia "Architectural Striptease". Performanssin aikana havainnoitiin ympäröivää kaupunkitilaa, mistä työryhmä sai inspiraatiota omalle projektilleen. Performanssin jälkeen työryhmä suunnitteli penkkejä pienoismalleja apunaan käyttäen. Haasteena oli suunnitella penkki, jonka voisi rakentaa valmiista osista ilman raskaita työkaluja. Kuvat: Matti Jänkälä.

4.5.1 Yhteiset työtavat

Työryhmätyöskentely aloitettiin avoimella keskustelulla työtavoista ja siitä, millaisia periaatteita ja reunaehdoja yhteiseltä työskentelyltä toivottiin. Koko ensimmäinen työryhmätapaaminen keskittyi yhteisten työtapojen muodostamiseen pienryhmätyöskentelyä avuksi hyödyntäen, ja yhteisiin työtapoihin palattiin myös toisessa tapaamisessa. Lisäksi niihin viitattiin työryhmätyöskentelyn edetessä.

Ennen kuin työryhmä lähti suunnittelemaan yhteistä projektia, käytiin läpi missä, miten ja millä syklillä tapaamiset järjestettäisiin, mitkä keskustelut olisivat luottamuksellisia ja mitä saisi jakaa tapaamisten ulkopuolella, miten ratkaistaisiin konfliktitilanteita ja miten päätöksenteko toteutettaisiin.

Yhteisen keskustelun pohjalta muodostettiin seuraavat yhteiset periaatteet:

1. Työtavat

- Työtavat eivät ole kerralla valmiit. Palataan työtapoihin aina tarvittaessa.
- Kuka tahansa saa ehdottaa muutoksia työtapoihin missä tahansa vaiheessa.

2. Päätöksenteko

- Suuret päätökset, kuten lopullinen rakennusprojekti, päätetään yhdessä koko ryhmän kanssa.
- Pienemmät päätökset voidaan tehdä kussakin tapaamisessa läsnäolleiden työryhmäläisten kesken.
- Jos kenestäkään tapaamisessa läsnäolleesta tuntuu, että päätös pitäisi hyväksyttää vielä poissa olleilla työryhmäläisillä, kysytään erikseen heidän kantansa.
- Suurista päätösasioista ilmoitetaan aina ennen tapaamista, jossa päätös tehdään.
- Tapaamisissa tehdyistä päätöksistä kirjoitetaan muistio ja niistä ilmoitetaan poissa olleille työryhmäläisille. Poissaolijoille annetaan aikaa kommentoida päätöksiä.

3. Tapaamiset

- Pyritään tapaamaan eri paikoissa. Eri naapurustot voivat inspiroida projektia.
- Työryhmäläiset voivat ottaa vastuuta tapaamisten isännöinnistä ja esitellä omia naapurustojaan tai itselleen tärkeitä paikkoja kaupungissa.
- Tapaamisten muistiot jaetaan ja kuka vain voi kommentoida asialistaa tai ehdottaa puheenaiheita.

4. Fasilitointi

- Museo ottaa lähtökohtaisesti vastuun käytännön järjestelyistä (tapaamispaikan sopiminen, kokouskutsujen lähettäminen, asialistan kokoaminen, kokoustarjoilujen hankkiminen) ellei toisin erikseen sovita.
- Halutessaan työryhmäläiset voivat ottaa vastuuta myös tapaamisten fasilitoinnista esimerkiksi järjestämällä työpajoja tai ohjaamalla ryhmätyöskentelyä.
- On myös sallittua tulla tapaamisiin vain rentoutumaan ja osallistumaan ilman vastuuta.
- Museo valmistelee alustavan asialistan tapaamisiin, jota kaikki voivat täydentää ja kommentoida.

5. Luottamuksellisuus

- Keskustelujen luottamuksellisuuden osalta seurataan Sonja Lindforsin sananpartta: "Mitä huoneessa sanotaan ei kerrota huoneen ulkopuolella. Sen mitä opitaan huoneessa voi jakaa huoneen ulkopuolella."

6. Eri tapoja ilmaista itseään

- Kaikki voivat valita oman tapansa osallistua ja ilmaista itseään, oli kyseessä sitten sanallinen, kehollinen tai kuvallinen ilmaisu.
- Kaikki voivat valita kielen, jolla ilmaisevat itseään. Tarkoituksena ei ole, että kaikki puhuvat englantia vaan, että kaikki ymmärtävät toisiaan. Työryhmäläiset puhuvat monia kieliä suomen ja englannin lisäksi. Tarpeen mukaan käännetään keskusteluja.

7. Viestittelysäännöt

- Ryhmän yhteiseen viestikanavaan voi lähettää vapaasti lomakuvia, meemejä tai ajatuksia.
- Työryhmäläisiä voi vapaasti kutsua tapahtumiin tai ehdottaa tapaamisia.
- Pyritään pitämään viestien lähettäminen 9-17:00 välisellä ajalla tapaamisiltoja lukuun ottamatta.

8. Yhteyshenkilöt ongelmatilanteissa

- Jemina Vainikka Lindholm (museon yleisötyön vastaava) ja Naomi Holopainen (hankkeen *kriittinen ystävä*) toimivat lähtökohtaisesti yhteyshenkilöinä ongelmatilanteissa. Jos et tiedä kehen olisit yhteydessä, ota yhteyttä Jeminaan tai Naomiin.
- Voit myös vapaasti olla yhteydessä keneen vain museon työntekijään.

9. Anonyymi palaute

- Verkkolomakkeen kautta voi lähettää anonyymiä palautetta milloin vain.
- Lomakkeessa voit päättää miten palautteesi käsitellään:
 - Haluan museon henkilökunnan käsittelevän asian.
 - Haluan keskustella asiasta koko työryhmän kanssa.
 - Haluan keskustella asiasta työryhmän kanssa ilman museon henkilökuntaa.
 - Muu vaihtoehto: Miten haluat, että palautteesi käsitellään?

Hankkeen päätyttyä työryhmän jäsenet antoivat positiivista palautetta siitä, että aikaa käytettiin aluksi yhteisten pelisääntöjen muotoiluun. Tämän koettiin auttaneen välttämään epäselviä tilanteita tai konflikteja työryhmän työskentelyssä, kun työskenneltiin sellaisten teemojen kanssa kuten institutionaalinen valta ja aliedustetut näkökulmat.

Työryhmytyöskentelystä ei noussut hankkeen aikana tarvetta varsinaisesti muuttaa alussa muodostettuja yhteisiä työtapoja, mutta työtapoihin viitattiin ja ne olivat runsaissa keskusteluissa läsnä useasti hankkeen työryhmytyöskentelyn aikana.

4.5.2 Penkkipaja yhteisenä projektina

Koska työryhmytyöskentelyssä toteutettavaa projektia tai sen lopputulosta ei ollut ennalta määritelty, jäsenten ajatukset ja ideat vaikuttivat ratkaisevasti työskentelyn suuntaan. Työryhmä ideoi elokuun 2024 aikana projektin lopputulosta. Toiveissa toistuivat halu rakentaa jotain konkreettista, luoda kohtaamisen paikkoja sekä kutsua kaupunkilaisia mukaan yhteiseen tekemiseen. Työryhmä kävi paljon keskusteluja kaupunkitilasta, sen politiikasta ja käytöstä. Projektin kautta haluttiin luoda paikkoja kohtaamiseen, yhdessä olemiseen ja leppäämiseen.

Työryhmä päätyi projektiin, jossa järjestettäisiin avoin penkkityöpaja: kaupunkilaiset pääsisivät nikkaroimaan julkisen tilan kalusteita paikkoihin, joihin toivoivat istuimia kaupungissa. Työpajassa osallistujat pääsisivät työryhmän ohjauksella rakentamaan penkkejä yhteisöjensä käyttöön. Osallistujat saivat viedä valmiita penkkejä esimerkiksi yhdistysten tiloihin, taloyhtiöiden pihoille tai vaikka puutarhapalstoille, missä ne palvelisivat yhteisessä käytössä. Työpajan kautta haluttiin opettaa suunnittelijan taitoja kaupunkilaisille ja herättää keskustelua julkisen tilan käytöstä: kuka saa oleskella julkisessa tilassa ja päättää sen käytöstä?

Työryhmä suunnitteli penkkien tekemisen mahdollistamaan rakennusjärjestelmää syksyn 2024 aikana. Työpaja oli pystyttävä turvallisuussyistä toteuttamaan valmiita osia yhdistelemällä ilman raskaita työkaluja. Työryhmä harjoitteli pienoismalleilla ja kehitti niiden avulla mallin penkeille, jotka olisi mahdollista koota puuliitoksilla, valmiita osia yhdistelemällä. Penkkien rakentamisessa avustamaan palkattiin arkkitehti Nikolai Fabricius. Fabriciuksella on kokemusta erityisesti puun kanssa työskentelystä ja hän oli myös töissä Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun rakennuspajalla.

Aalto ARTS:n kanssa sovittiin yhteistyöstä, jossa Nikolai pystyi valmistelemaan osat rakennuspajalla syysloman aikana, kun pajalla ei ollut opetusta. Yhdessä Nikolain kanssa työryhmä kehitti penkkisuunnitelmaa ja harjoitteli penkkien rakentamista, jotta ohjaaminen itse työpajassa onnistuisi helpommin. Lopulta päädyttiin järjestelmään, missä puulevyjä puuliitoksilla yhdistelemällä pystyi kokoamaan penkin, joka lopulta sinetöitiin muutamalla ruuvilla.

Hankkeen näkyvä kulminaatio, yhdessä suunniteltu ja toteutettu penkkityöpaja, päätettiin järjestää Helsingin Itäkeskuksessa kulttuurikeskus Stoa:n aukiolla. Työryhmä halusi tietoisesti tuoda tapahtuman kantakaupungin kulttuuritarjonnan ulkopuolelle. Stoa:n aukio tarjosi myös toimivat puitteet työpajan järjestämiselle. Aukiolla oli sadesuojaa sekä kiinteitä pöytiä, joilla työskennellä, ja osallistujat sekä järjestäjät saattoivat käyttää Stoa:n sisätiloja.

Työpaja järjestettiin kaksipäiväisenä lauantaina 26.10.2024 sekä sunnuntaina 27.10.2024.

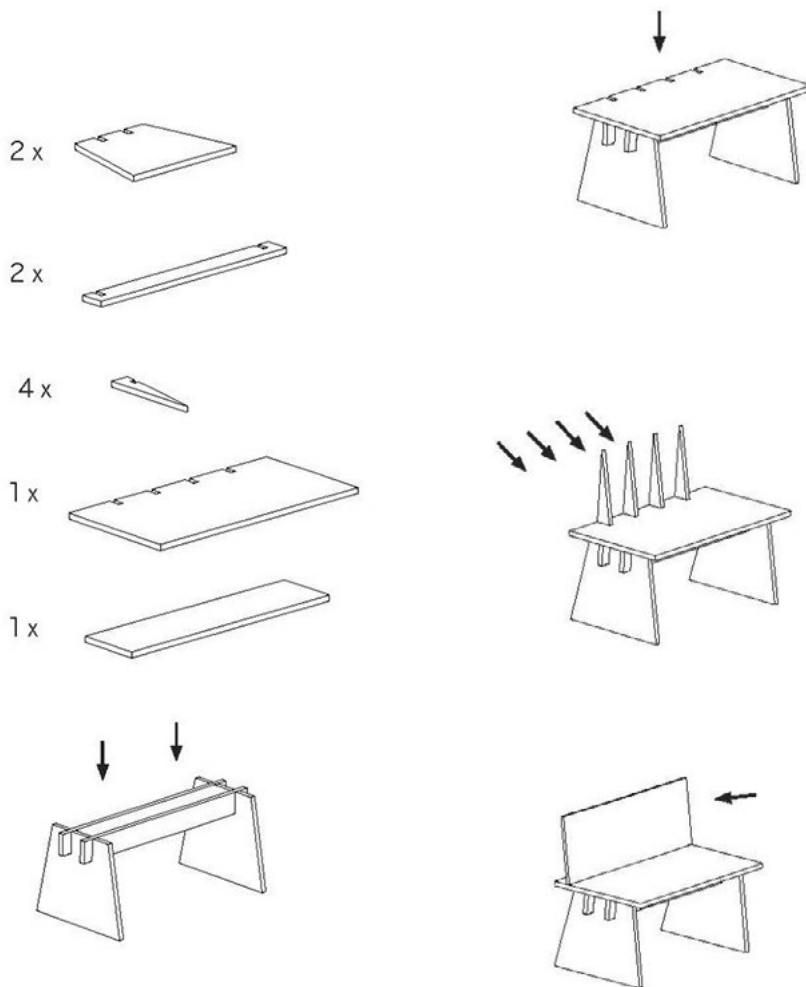
Työpaja oli jaettu viiteen käytännön vaiheeseen:

- 1) Ensin osallistujat pääsivät pääkaupunkiseudun kartan äärellä keskustelemaan siitä minkä yhteisöjen käyttöön he aikovat viedä penkin.

- 2) Tämän jälkeen osallistujat siirtyivät rakennuspisteelle, jossa he valitsivat haluamansa osat ja kokosivat niistä penkin puuliitoksia yhdistelemällä.
- 3) Kun osallistujat olivat koonneet haluamansa penkin, rakenne sinetöitiin ruuvaamalla istuin ja selkänoja paikalleen.
 - Tämän jälkeen osallistujat veivät penkin maalauspisteelle, jossa he saivat maalata penkinsä, mikä suojasi puuosia sääräsitukselta.
- 4) Kun maali oli kuivunut, osallistujat saivat ottaa penkin mukaansa ja viedä sen haluamaansa paikkaan yhteiseen käyttöön.

Työpajaan osallistui viikonlopun aikana noin 150 henkilöä, jotka rakensivat noin 40 penkkiä. Osallistujat olivat sekä tietoisesti työpajaan saapuneita yksilöitä ja ryhmiä sekä myös Stoa aukiolla kulkeneita paikallisia, jotka päättivät spontaanisti osallistua työpajaan. Työryhmän jäsenet osallistuivat työpajan fasilitointiin viikonlopun aikana.

Työpajan päätteeksi ne penkit, joita rakentajat eivät olleet vieneet mukanaan, toimitettiin Arkkitehtuuri- ja designmuseon sisäpihalle, mistä kaupunkilaiset saivat noutaa niitä yhteiseen käyttöön. Jäljelle jääneitä penkkejä lahjoitettiin myös kohdennetusti eri yhteisöille, jotta jokainen penkki saataisiin käyttöön. Penkit löysivät lopulta paikkansa esimerkiksi Helsingin Sompasaunalta, Vailla Vakinaista Asuntoa ry:n kesämajalta, Myllypuron moskeijasta sekä taloyhtiöiden ja yhdistysten pihoilta ympäri pääkaupunkiseutua.

**Penkkipajan ohjeet
ovat liitteenä tämän
julkaisun lopussa.**

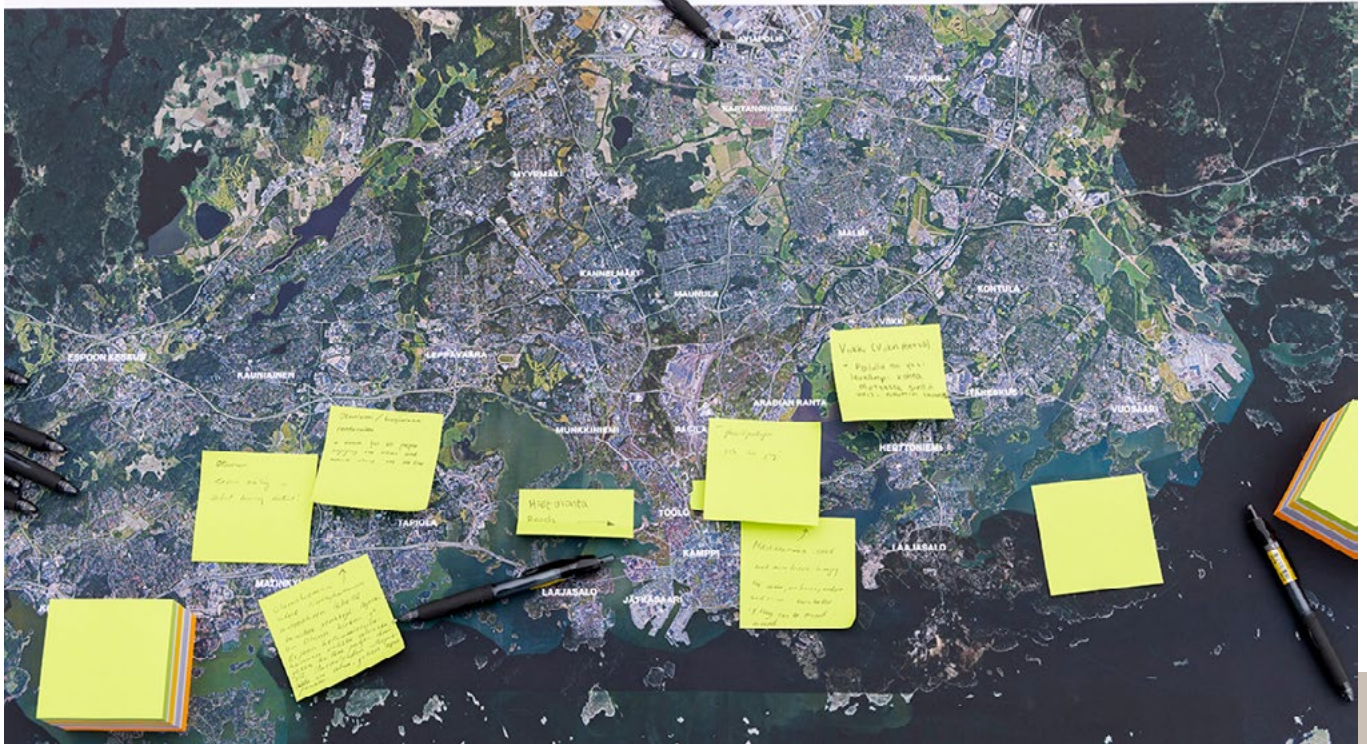

Kuvat 9 ja 10. Työryhmä harjoittelemassa penkkien rakentamista ja maalaamista Aalto-yliopiston Taiteen ja suunnittelun korkeakoulun rakennuspajalla. Kuvat: Matti Jänkälä.

Kuvat 11 ja 12. Penkkipaja Stoa aukiolla. Kuva: Anni Koponen.

TIEDÄTKÖ YHTEISÖN, JOKA TARVITSEE PENKKIÄ? DO YOU KNOW A COMMUNITY THAT NEEDS A BENCH?

Kuvat 13 ja 14. Penkipaja Stoa aukiolla. Kuva: Anni Koponen.

Kuva 15. Penkipaja Stoa aukiolla.
Kuva: Anni Koponen.

Kuva 16. Työpajassa valmistettuja penkkejä, jotka jäivät ilman omistajaa, lahjoitettiin esimerkiksi Sompasaunalle Helsingin Verkkosaareen. Kuva: Matti Jänkälä.

5 Palaute ja reflektio

Työpajan jälkeen hankkeeseen oli varattu kaksi kuukautta reflektoinnille ja raportin kasaamiselle. Työryhmälle järjestettiin palautekeskustelu marraskuussa, jossa käytiin läpi kokemuksia sekä työpajasta että työryhmätyöskentelystä laajemmin.

5.1 Reflektiota museon näkökulmasta

Yksi suurista opeista museon osalta oli valmius ennalta määrittelemättömyyteen ja joustavuuteen. Museon työntekijät ovat tottuneita suunnittelemaan ja toteuttamaan museotyötä tietyllä syklillä, joka taas ei välttämättä vastaa museon ulkopuolelta osallistettavien tahojen työskentelysykliä. Avoimuus museon ulkopuolelta tuleville ajatuksille vaatii myös joustavuutta uusien ajatusten käyttöönottoon ja toimeenpanemiseen. Museon työntekijöiden on siis oltava avoimia muutoksille ja niihin mukautumiselle yhteistyön aikana.

Yksi suurista kysymyksistä hankkeen aikana ja erityisesti sen tullessa päätökseen on instituution sitoutuminen yhteisölähtöiseen työskentelyyn. Hanke toteutettiin museon Oppiminen, yhteisöt ja yleisöt -tiimissä, missä on jo pitkäaikaista kokemusta osallistavista metodeista, yhteisöjen kanssa työskentelystä sekä museon ulkopuolella toteutettavasta museotyöstä. Hankkeen aikana keskusteltiin kuitenkin paljon siitä, miten hankkeen toimintaa ja oppeja saataisiin jaettua museoinstituution sisällä laajemmin. Yksi instituution sitouttamisen haasteista oli, että toiminta tapahtui suurimmalta osin museorakennusten ulkopuolella, eikä siksi näkynyt museon työntekijöiden arjessa. Toisaalta tämä ratkaisu tasapainotti työskentelyä työryhmässä, joka koostui museon hanketiimistä sekä henkilöistä, jotka eivät olleet museolla töissä. Hanketiimin ulkopuolisen museon henkilökunnan sekä hankkeeseen valitun työryhmän väliset kohtaamiset jäivät vähäisiksi. Tätä pyrittiin kompensoimaan hankkeen aikana kertomalla hankkeen etenemisestä henkilökunnan kokouksissa sekä jakamalla tietoa henkilökunnan sisäisissä viestintäkanavissa.

Hankkeen tullessa päätökseen oleelliseksi kysymykseksi muodostuu, mitkä asiat hankkeesta ovat toisinnettavissa ja mitkä asiat jäävät tilanteiden ja henkilökohtaisten suhteiden tarjoamiksi mahdollisuuksiksi ja onnistumisiksi. Jotta hankkeen opit ja kokemukset eivät jää vain hankkeeseen osallistuneen henkilökunnan piiriin, on tärkeää raportoida opit saataville tulevaisuudessa ja keskittyä tiedon jakamiseen ja levittämiseen.

5.2 Työryhmän palaute

Työryhmän kanssa järjestettiin palautekeskustelu, jossa käytiin läpi kokemuksia työryhmätyöskentelystä sekä Penkkipajasta omana kokonaisuutenaan.

5.2.1

Työryhmätyöskentelyn palaute ja reflektio

Onnistumiset

YHTEISÖ: Työryhmäläiset kokivat ryhmädynamiikan sekä moninaisen työryhmän erittäin onnistuneina. Suurin anti monille hankkeeseen osallistumisesta oli tutustuminen keskenään sekä uuden yhteisön luominen. Myös museolle työryhmätyöskentely oli poikkeuksellisen vaivatonta, koska työryhmäläiset tulivat niin hyvin toimeen keskenään eikä ryhmädynamiikasta tarvinnut olla huolissaan. Työryhmäläiset jakoivat myös ryhmätyöskentelyn tapoja ja parhaita käytäntöjä omista kokemuksistaan opetuksessa tai järjestötoiminnassa. Työryhmällä oli paljon arvokasta poikkitieteellistä asiantuntijuutta ja kokemustietoa jaettavana.

AVOIN HAKU: Työryhmäläiset kokivat avoimen haun työryhmään hyvänä käytäntönä. Hakuprosessi koettiin kevyenä ja hakuteksteissä oli selkeästi avattu mitä odottaa. Oli myös hienoa, että kutsuttiin ja saatiin ihmisiä eri aloilta, koulutustaustoista ja naapurustoista hakemaan.

VIERAILU ERI NAAPURUSTOISSA: Tapaaminen museon ulkopuolella koettiin yleisesti hyvänä toimintatapana ja erityisen hienona asiana koettiin vierailu eri puolilla kaupunkia työryhmäläisten opastamana. Tämä avasi monille uusia näkökulmia kaupunkiin ja antoi inspiraatiota projektille. Toisaalta yhteys museoon koettiin vähäiseksi ja museon toimintaan tutustuminen olisi voinut tarjota työryhmäläisille arvokasta tietoa.

YHTEISTEN TYÖTAPOJEN SOPIMINEN: Ensimmäisten tapaamisten käyttäminen yhteisten työtapojen sopimiseen koettiin tärkeäksi. Työryhmän jäsenet kokivat, että tämä auttoi välttämään konflikteja ja epäselvyyttä myöhemmissä vaiheissa, ja siksi työryhmätyöskentely oli melko mutkatonta. Kaikilla työryhmäläisillä ei välttämättä ollut kokemusta vastaavasta ryhmätyöskentelystä, joten tätä oli hyvä pohjustaa. Joistain työryhmäläisistä tosin alun metakeskustelu tuntui raskaalta, koska asiat vaativat pitkää käsittelyä eikä päästy vielä edistämään yhteistä projektia, jota he olivat hakeneet toteuttamaan. Kuitenkin kun käytännön työskentely projektin parissa aloitettiin, näistäkin työryhmäläisistä keskustelut olivat helpompia ja tuntui jälleen, että asiat etenivät.

KAKSIKIELISYYS: Kaksikielinen työskentely koettiin toimivana. Kommunikaatio onnistui hyvin ja kaikki kokivat pystyneensä ilmaisemaan itseään kielten välillä vaihdellen. Erityisesti tuntui, ettei kieli sulkenut ulkopuolelle samoin kuin monissa muissa tilanteissa, joihin arjessa osallistuu.

RYHMÄTYÖSKENTELEN METODIT: Työryhmä koki tapaamisten järjestelyt yleisesti hyvinä. Asioiden valmistelu pienemmissä ryhmissä auttoi kaikkia pääsemään ääneen. Työryhmä koki tärkeäksi, että työskentelyssä hyödynnettiin muutakin kuin sanallista ilmaisua. Visuaalisilla apuvälineillä työskentely auttoi työryhmäläisiä ilmaisemaan itseään ja ymmärtämään toisiaan, mikä auttoi välttämään väärinymmärryksiä keskustelussa. Myös fyysisten artefaktien kuten savitöiden kanssa työskentely auttoi varmistamaan, ettei kenenkään kantaa ohitettu keskustelussa, koska kannat olivat kaikkien edessä nähtävissä.

FASILITOINTI: Työryhmä keskusteli keskenään ensimmäisissä tapaamisissa fasilitointivastuusta kuten tapaamisten kokoon kutsumisesta, asialistan valmistelusta, puheenjohtamisesta sekä muista käytännön järjestelyistä. Työryhmäläisille tarjottiin mahdollisuutta ottaa kiertävä vastuu fasilitoinnista, mutta työryhmä päätti kieltäytyä tästä vastuusta ja siirtää sen museolle. Monet kokivat sen helpottavaksi, että pystyivät saapumaan kokoukseen ns. valmiiseen pöytään, eikä heidän tarvinnut tapaamisten välissä ottaa vastuuta valmistelusta. Työryhmä koki hyväksi, että museo järjesti tilat tapaamisille, ruokaa töistä suoraan saapuville sekä piti huolen, että projekti etenee ajallaan ja kaikki tarvittavat valmistelut ennen penkkipajaa ehdittiin tekemään. Fasilitointivastuuta kuitenkin jaettiin jonkin verran mikä koettiin hyväksi. Eri työryhmäläiset ottivat vastuuta omien naapurustojensa esittelystä ja järjestivät tapaamisiin ohjelmaa tai fasilitoivat harjoituksia työskentelyn tueksi.

Kehityskohteet

SISÄINEN VIESTINTÄ: Sisäinen viestintä koettiin välillä sekavaksi. Välillä oli vaikeaa löytää tietoa oikeasta paikasta ja erityisesti ennen penkkipajaa tietoa tuli paljon. Välillä oli vaikea pysyä perässä, oliko unohtanut jotain.

TYÖMÄÄRÄ: Osa koki työmäärän jakautuneen epätasaisesti työryhmän sisällä. Esimerkiksi tapaamisiin osallistumisesta olisi ollut hyvä sopia yhdessä käytännöt kuten kuinka monesta tapaamisesta voi olla poissa. Se, että kaikki saivat osallistua niin paljon kuin pystyivät, johti epäselvyyteen siitä miten sitoutuneita kaikki ovat projektiin. Osa koki, että olisi voinut osallistua enemmänkin, kun taas osasta tuntui, että nykyinen työmäärä oli suurin mihin olisi voinut sitoutua. Jotkut kokivat myös, että työmäärää olisi pitänyt sopia tarkemmin jo hankkeen alussa. Koska hankkeen lopputulosta ei ollut valmiiksi määritelty, oli vaikea arvioida kuinka paljon työtä esimerkiksi penkkipaja vaatisi tapaamisten lisäksi. Esimerkiksi päätös penkkipajan järjestämisestä kaksipäiväisenä tehtiin yhdessä, mutta toisaalta ryhmäpaine voi tehdä päätöksen vastustamisesta vaikeaa. Penkkipajaan osallistuminen oli kaikkien itse päätettävissä oman ehtimisensä puolesta, mutta yksittäisen ryhmäläisen voi olla vaikeaa osallistua vähemmän kuin muut. Työmäärä olisi syytä määritellä hankkeen alussa tarkkaan ja sovittaa toiminta sovittujen tapaamisten puitteisiin, jotta varmistetaan, ettei työryhmässä tehdä korvauksetonta työtä, mistä ei ole alussa sovittu. Myös tapaamisten välissä tapahtuvaan valmistelemaan työhön olisi ollut hyvä varata aikaa tapaamisista. Esimerkiksi käsiteltävien materiaalien läpi lukemiseen olisi voinut varata aikaa tapaamisista niin, että aikaa varataan päätöksenteon lisäksi myös yhdessä työskentelyyn. Kokemukset työmäärästä vaihtelivat työryhmäläisten välillä, mutta yleisesti olisi varmasti paras, että työmäärä sovitaan mahdollisimman selkeästi, jotta vältetään epäselvyyksiltä.

ARKKITEHTUURIKESKUSTELU: Yksi hankkeen tavoitteista oli tutkia mahdollisuuksia arkkitehtuurikeskustelun demokratisointiin sekä kehittää yhteinen sanasto keskustelun mahdollistamiseksi. Työryhmässä arkkitehtuurikeskustelua käytiin paljon, mutta työryhmäläiset eivät kokeneet olleensa aina niin tietoisia siitä. Koettiin, että hankkeen alussa olisi voinut esitellä enemmän museon toimintaa sekä taustoittaa arkkitehtuurin aihepiiriä. Tässä museon ei olisi tarvinnut varoa niin paljon dominointia tai asiantuntija-asemasta keskusteluun osallistumista. Vaikka museon työntekijät yrittäisivätkin häivyttää valta-asemiaan kohtaamisissa, totuus on, että museon työntekijät ovat asiantuntijoita. Sen sijaan, että museo keskittyi nimenomaan työryhmäläisten kuunteluun, se olisi voinut myös vastavuoroisesti jakaa enemmän omaa asiantuntijatietoaan ja mahdollisesti löytää tapoja, joilla työryhmäläiset voisivat tarjota tietoon uusia näkökulmia. Eräs työryhmäläinen kiteytti, että ”olimme niin laatikon ulkopuolella, ettemme tienneet mikä laatikko oli”. Asetelmassa museo sai paljon tietoa, mutta jäikö työryhmältä arvokkaita kokemuksia saamatta?

Pohdinnat

AJANKOHTA: Olisi ollut parempi, jos penkkipaja olisi ollut kesällä. Näin penkkien käyttö olisi ajoittunut kesäkaudelle. Työryhmätyöskentelyn puolesta oli taas mukavaa, että työskentely tapahtui kesällä, kun tapaamisia pystyttiin järjestämään ulkona ja monilla oli lomaa töistä.

AIKA: Toisaalta koettiin, että toukokuun ja marraskuun väli oli hyvä aikaraami, johon pystyi sitoutumaan. Projektilla oli selkeä alku ja loppu, ja monien voi olla vaikeaa arvioida omaa käytettävyyttään vuotta pidemmälle. Toisaalta koettiin, että jos aikaa olisi ollut enemmän, olisi voitu valmistautua paremmin ja päästä pidemmälle. Ajan suhteen joudutaan varmasti valitsemaan matalan kynnyksen osallistumisen sekä projektin kunnianhimon ja syventymisen mahdollistaman ajan välillä.

TAPAAMISET: Tapaamisten kesto, määrä ja rytmitys koettiin hyväksi. Oli hyvä, että tapaamisten välissä oli aikaa, jotta pystyi kokoamaan ajatuksiaan käsiteltäviin aiheisiin liittyen. Toisaalta tapaamisten ajankäytöstä oli erilaisia mielipiteitä. Osa työryhmäläisistä koki eri paikoissa vierailun ja naapurustoista oppimisen tärkeäksi. Osa taas olisi käyttänyt tuon ajan yhteiseen työskentelyyn. Tapaamisiin olisi ollut mukava saapua paremmin valmistautuneena. Tämä olisi voinut tapahtua esimerkiksi edellisen tapaamisen lopussa orientoitumalla seuraavalla kerralla käsiteltäviin asioihin tai aivan tapaamisen alussa ottaen aikaa materiaaleihin tutustumiseen.

PÄÄTÖKSENTEKO: Yleisesti työryhmäläiset kokivat, että pystyivät vaikuttamaan päätöksentekoon. Välillä ei kuitenkaan ollut selvää, milloin keskustelu muuttuu päätökseksi. Kohtuullisen pieni ryhmä ja se, että kaikki eivät olleet aina paikalla, sujuvoittivat päätöksentekoa. Myös työryhmän dynamiikka auttoi asiaa eikä ryhmässä kukaan alkanut dominoida. Vaikka luottamuksen rakennuttua yhteinen keskustelu onkin vapaata ja vaivatonta, voisi olla selkeyden puolesta tärkeää pitää kiinni päätöksenteon käytännöistä, esimerkiksi varmistaa konsensus päätöksen ympärillä lukemalla yhdessä pöytäkirjaan kirjattu päätös jo kokouksessa. Työryhmäläiset kokivat kuitenkin hyväksi, että tapaamisista poissa olleilta varmistettiin heidän kantansa ja että kokousmuistiot jaettiin kaikkien luettaviksi. Yleisenä käytäntönä päätöksenteosta oli, että jos yhdestäkään tapaamiseen osallistuneesta niin tuntui, asia tulisi tarkistaa poissa olijoilta ennen lopullista päätöstä. Muissa tapauksissa työryhmäläiset luottivat paikalla olijoiden päätöksentekoon.

Ehdotukset

RAJOJEN ASETTAMINEN: Vaikka osallistavassa työssä kaikkea ei voida eikä tulekaan pystyä ennakoimaan, olisi tärkeää mahdollisimman selkeästi kertoa, mihin hakijat osallistuvat ennen kuin he tekevät päätöstään. Myös osallistavissa hankkeissa on aina reunaehjoja kuten budjetti tai museon omaa toimintaansa ohjaavat lait ja säädökset. Vaikka jo hankesuunnitelma muotoiltaisiin yhdessä yhteistyökumppanin kuten yhteisön kanssa, asettaa suunnitelma sekä viimeistään saatu rahoitus selkeät reunaehdot toiminnalle. Vaikka hankkeen sisältö voi ja sen tuleekin muuttua osallistujien yhteisessä päätöksenteossa, on tärkeää, että toiminta pidetään reunaehtojen kuten palkkioiden, tuotantobudjetin, varattujen tapaamisten ja hankkeeseen käytettävän työmäärän puitteissa. Museon osallistavaa työtä tekevänä instituutiona voi olla myös tärkeää hillitä osallistuvien tahojen innostusta, jotta kukaan ei edes omasta tahdostaan tee enempää työtä kuin mihin palkkioita tai työaikaa on varattu.

VASTUUTTAMINEN: Hankkeessa osallistuminen tehtiin työryhmän pyynnöstä kevyeksi. Fasilitointivastuu annettiin museolle ja museon työntekijät tekivät valmistelevaa työtä tapaamisten välissä. Vastuun jako koettiin hyväksi, koska museo varmisti, että hanke saatiin toteutettua rajallisessa ajassa. Myöskään työmäärän tai osallistumisen osalta

ei asetettu työryhmälle ehtoja, vaan kaikki saivat osallistua niin paljon kuin halusivat. Tämä loi kuitenkin epäselvyyttä siitä, kuinka sitoutuneita kaikki olivat projektiin ja kuinka suurella työpanoksella kukakin osallistui. Osallistavassa työssä voi kuitenkin olla tärkeää, ettei asioita tehdä osallistettavien puolesta. Vastuun ottaminen luo omistajuutta ja työryhmäläiset ovat sitoutuneempia ja paremmin perehtyneitä tehtävään työhön. Vastuun antaminen voi myös auttaa työryhmäläisiä kehittämään taitoja, jotka ovat heille arvokkaita tulevaisuudessa. Vastuun antaminen vaatisi kuitenkin työaikaa ja merkittävää palkitsemisbudjettia tämän työn mahdollistamiseen.

TAUSTOITTAMINEN: Museon työntekijät yllätti se, miten kiinnostuneita työryhmäläiset olivat hankkeen taustoista sekä museon toiminnasta. Tulevissa hankkeissa museon tavoitteita ja aiempaa toimintaa, johon hankkeet linkittyvät, voisi avata tarkemmin. Hankkeen aikana oli myös tarve museon ulkopuolella toimimiseen, mutta tämän lisäksi olisi voitu esitellä työryhmälle museoiden toimintaa kuten kokoelmatyötä.

VERTAISOPPIMINEN: Aktiiviseen kuunteluun ja osallistamiseen pyrkiessä museon työntekijät pyrkivät ehkä tuomaan omaa asiantuntijuuttaan ja kantojaan vähemmän esille. Hankkeessa oltiin syystäkin kiinnostuneita juuri työryhmäläisten kannoista, mutta tämän ohella myös museon työntekijät olisivat voineet jakaa omaa asiantuntijuuttaan. Samoin kuin museo on oppimassa työryhmältä, on työryhmällä paljon, mitä he voivat oppia museolta, ja nämä opit voivat olla heille arvokkaita.

Kuva 17. Työryhmä harjoittelemassa penkkien rakentamista ja maalaamista Aalto-yliopiston Taiteen ja suunnittelun korkeakoulun rakennuspajalla. Kuva: Matti Jänkälä.

5.2.2

Penkkipajan palaute ja reflektio

Onnistumiset

KIINNOSTUS: Kävijöitä oli paljon. Monet olivat tulleet innokkaina rakentamaan penkkejä. Työpajan sisältö vetosi ihmisiin.

DROP-IN-TYÖPAJA: Oli työryhmäläisistä hyvä ratkaisu. Työpajaan sai osallistua matalalla kynnyksellä ilman ennakkoilmoittautumista. Työpajaan päätyi paljon ohikulkijoita, jotka eivät olisi muuten kuulleet tapahtumasta. Ohi kulkijat myös yllättivät valmiudellaan osallistua työpajaan yli tunniksi innostuessaan maalaamaan penkkejä.

TUNNELMA: Onnistuimme välittämään työryhmätapaamisissa penkkejä suunnitelmassa syntyneen kokemuksen leikistä osallistujille. Syntyi myös yhteisöllistä tunnelmaa, kun osallistujat auttoivat toisiaan ja tuntemattomatkin tekivät yhteistyötä.

SIJAINTI: Oli hienoa, että työpaja järjestettiin Itä-Helsingissä ja ulkona. Toimme kulttuuri-toimintaa keskustan ulkopuolelle. Sijainti tuki työryhmätyöskentelyn aikaisia visiittejä eri lähiöissä. Yhteistyö Stoa kanssa sujui hyvin ja tavoitimme aukiolla paljon väkeä, jotka eivät olisi muuten kuulleet tapahtumasta.

Kehityskohteet

VIESTINTÄ: Viestinnän olisi voinut aloittaa aiemmin ja tavoittaa vielä enemmän ihmisiä. Viestintää vaikeutti työpajan valmistelun tiukka aikataulu. Toisaalta suurempi osallistujamäärä olisi ollut haaste työpajan fasilitoinnin kannalta.

VALMISTAUTUMINEN: Olisi ollut hyvä valmistautua työpajaan paremmin. Olisi ollut hyvä, jos kaikki työryhmäläiset olisivat päässeet kokeilemaan penkin rakentamista ja opetelleet mm. poran käytön. Nyt työryhmällä oli yksi tapaaminen, jossa penkkien rakentamista harjoiteltiin 1:1, eivätkä kaikki päässeet paikalle. Poran käyttö oli jätetty työntekijöiden vastuulle, mutta tämä ja porien vähäinen määrä loivat pullonkauloja työpajaan.

Pohdinnat

PAIKALLISUUS: Hanke keskittyi paikallisuuteen eri tavoin kuin hankesuunnitelmassa ajateltiin. Valinta muodostaa työryhmä yksilöistä ilman alueellista rajausta vaikutti siihen, ettei hanke kiinnittynyt olemassa olevaan paikallisyhteisöön. Myöskään kokeilu uudenlaisesta museotyöstä, penkkipaja, ei ollut niinkään paikkasidonnainen, vaikka kiinnittyikin Stoa aukiolle ja Itäkeskukseen. Hankkeeseen varattu aika ja työmäärä eivät mahdollistaneet työryhmän perehtymistä Itäkeskukseen tai yhteyksien luomista paikallisyhteisöihin. Työryhmä kehitti työpajametodin, joka on toisinnettavissa erilaisissa ympäristöissä ja Itäkeskuksessa toteutetun työpajan vaikutukset heijastuivat valmistettujen penkkien kautta eri alueille pääkaupunkiseudulla. Ehkä hankkeen fokus oli enemmänkin niin sanottu yleinen paikallisuus eikä niinkään yhden paikan kontekstiin perehtyvä ja mukautuva. Joitain hankkeen oppeja yhteisölähtöisestä työskentelystä voidaan kuitenkin käyttää olemassa olevia paikallisyhteisöjä lähestyttäessä tulevien hankkeiden yhteydessä.

KONTEKSTOINTI: Penkkipajassa rakentelu kiinnosti osallistujia eniten, eikä intoa hankkeen taustoista keskusteluun ollut niin paljon. Palautekeskusteluissa pohdittiin, mikä olisi hyvä tapa kontekstoida penkkipajan tarkoitusta ja onko keskustelu yhdistettävissä

toiminnalliseen drop-in-työpajaan. Mikäli osallistujat olisivat ilmoittautuneet ja sitoutuneet tietynkestoiseen työpajaan, olisi heidät mahdollisesti voitu kuljettaa prosessin läpi yhdessä keskustelujen kautta rakentamiseen. Drop-in-työpajassa osallistujat saapuvat eri odotuksiin ja osallistumisen muoto ja sitoutuminen on vapaata.

Kehitysehdotukset

RUUVITON PENKKI: Työpaja järjestettiin poikkeuksellisen nopealla aikataululla, ja penkkisuunnitelmaa, mm. puuliitosten ja variointimahdollisuuksien määrää jouduttiin karsimaan. Jatkossa penkkikonseptia olisi syytä kehittää. Ilman ruuveja koottava penkki poistaisi työpajassa ilmenneet pullonkaulat sekä tarpeen työkaluille. Ruuviton penkki mahdollistaisi myös vapaamman ja itsenäisemmän kokeilun. Ruuvittomia penkkejä voisi koota jopa ilman ohjausta: osasia voisi jättää julkiseen tilaan, missä kaupunkilaiset voivat koota niistä haluamiaan kalusteita, purkaa niitä osiin ja koota uudelleen. Tämä vaatisi enemmän työtä penkin osien ja puuliitosten valmisteluun, ja tässä tapauksessa osat voisi toteuttaa eri materiaalista tai esimerkiksi automatisoidusti CNC-jyrsimellä.

TUOLILEIKKI: Yksi keino paikallisen kontekstin huomioimiseen työpajassa olisi tapahtumapaikan käsittely osana työpajaa. Yksi ratkaisu voisi olla "tuolileikki", jossa osallistujat käyttävät valmistamiaan kalusteita julkisen tilan haltuunottoon ja muovaavat työpajan ympäristöä. Tuolileikki voisi kannustaa lähiympäristön käsittelyyn, keskusteluihin ja pohdintaan. Työpajan osana voisi olla esimerkiksi kalusteiden luominen eri tilanteita varten: esityslavaa, katsomoa, keskustelurinkiä, työpöytiä varten. Tuolileikkiä voisi museo-kontekstissa kehittää museon pihalle toteutettaviksi kalusteiksi tai leikkihuoneeseen toteutettavaksi itsenäiseksi rakentelujärjestelmäksi.

LIKKUVA MUSEO: Millaista infraa tarvitaan, kun museo lähtee siniensä ulkopuolelle? Tarvitaanko penkkipajan oheen esimerkiksi säilytysjärjestelmä, josta kaikki työkalutarvikkeet löytyvät helposti ja jossa työkaluja voi säilyttää turvallisesti? Miten paljon voidaan tukeutua nykyisten toimijoiden infraan? Täytyykö joihinkin sijainteihin pystyttää pöytä tai teltta? Voiko itse penkkijärjestelmästä kasata työasemat? Yksi ratkaisu penkkipajan toteuttamiseen ympäristöissä, joissa ei ole vastaavia puitteita kuin Stoan aukiolla voisi olla pakettiauton hyödyntäminen alustana ja työkalujen säilytyspaikkana sekä työpöytien kasaaminen esimerkiksi penkin osista tai yksinkertaisista kuljetuslaatikoista.

Kuva 18. Penkkipaja Stoan aukiolla.
Kuva: Anni Koponen.

Kuva 18. Penkipaja
Stoan aukiolla.
Kuva: Anni Koponen.

5.3 Kriittisen ystävän palaute

Hankkeen *kriittisenä ystävänä* toimi Naomi Holopainen. Holopainen reflektoi hanketta seuraavasti:

Nuorena unelmoin arkkitehtuurista. Siitä millaista olisi piirtää asumuksia, unelmien koteja. Paikoista, joissa unelmoida ja olla vapaa.

Pohdin projektin alussa sitä, kuka porukkaan kuuluu ja kuka sitä vetää. Mistä lähtökohdasta tulimme miettimään sitä, mikä putoaa laatikon ulkopuolelle? Mistä laatikko ensinnäkin koostuu ja mikä se on? Kuka sen on luonut tai määrittänyt sen sisällön?

Alustavassa keskustelussa sanoitimme omaa keskeneräisyyttämme. Sovimme, että tulimme kollektiivisesti haastamaan, kasvamaan ja iloitsemaan porukalla. Kaikenlaiset kysymykset olisivat hyväksytyjä ja aina ei tarvitsisi olla vastauksia.

On usein vaikea ennustaa tai tiedostaa etukäteen, miten valta tai ego käytännössä ilmenee. Historia kuitenkin kontekstoi tätä päivää, ja projektin lähtökohdat olivat jo alussa

mikroskoopin alla. Pohdin, oliko museo miettinyt omaa asemaansa ja valtaansa määrittää kulttuuriperintöä sekä vaikuttaa esimerkiksi kulttuuristen identiteettiin muodostumiseen. Pohdin, miten hankkeen rekrytoinnissa oli otettu huomioon yhteiskunnan eriarvoisuus ja arkkitehtuuriin usein liitetty elitismi. Pohdin, miltä projekti näyttäisi, jos sitä vetäisi joku toinen.

Työryhmän valkoisuus maassa, joka sijaitsee pohjoisessa, oli siis mielen päällä. Miten tulisimme purkamaan kolonialistista historiaa, jonka epätasa-arvoa valkoinen valta edelleen ylläpitää? Miten voisimme yhdenvertaisesti ja toiseuttamatta osallistaa niitä yhteisöjä, joiden kanssa halusimme rakentaa siltoja? Miten puolestaan huomioisimme tai toisimme esille tietoa ja osaamista, joka historiassa on aiemmin hiljennetty?

En vielä kukaan ole varma, miten tutkimusta tai tutkimista voi tehdä eettisesti. Jos tutkiminen puolestaan on havainnointia eri aistein, niin olemmeko aina tukimassa suhdetta itseemme tai muihin.

Ennakkoluulomme ja tapamme tulkita ovat aina läsnä ja sidoksissa siihen, kuka analysoi ja mitä. Miten positioimme itsemme ja minkälaisia hierarkioita tässä kaikessa on läsnä? Laajemman ymmärryksen saavuttamiseksi olisi ollut mielenkiintoista tutkia museon olemassa olevaa dataa tarkemmin. Museo voi ottaa tämän lähtökohdaksi hankkeen jälkeiselle jatkotutkimukselle ja kehittämiselle. Datat analysoinnissa on mahdollista hyödyntää yhdenvertaiseen ja inklusiiviseen data-analytiikkaan ja tutkimukseen erikoistuneita ammattilaisia.

Hankkeen tutkimusvaiheessa pureuduttiin yhteisöihin, joita museo ei tällä hetkellä vielä tavoita, ja vaihe nojasi vahvasti omiin henkilökohtaisiin verkostoihini. Käytin mielelläni kontakteja hyödyksi ja toin mukaan ihmisiä, joita tunsin. Tiedostin kuitenkin myös omien verkostojeni rajallisuuden. Tuntemieni ihmisten ulkopuolelle jäi useita näkökulmia. Saimme vain rajatusti tietoa eri yhteisöjen tarpeista. Lisäksi jäin miettimään, mitä tutkimusvaiheen haastatteluista todella jäi käteen ja miten ne edesauttoivat projektia.

Pohdin usein ja toistuvasti, miltä mahdollinen yhteistyö museon kanssa näyttää. Voisiko se olla radikaalia lepoa ja olemista? Miten ylipäättänsä tehdä yhteistyötä ja ennen kaikkea muodostaa suhde sellaisten tahojen välille, joiden yhteinen historia on ongelmallinen tai puutteellinen. Historiaa ei voi kuitenkaan kirjoittaa uudelleen. Olennaista onkin kysyä, miten menneisyyden epäkohdat otetaan nykyhetkessä huomioon. Miten voimme välttää riistoa tai kanssakäymistä, jossa hyötysuhde on epätasapainossa?

Viestintämateriaaleja työstettiin hankkeen tutkimusvaiheen toteutuksen rinnalla. Aikaa, resursseja ja energiaa olisi mielestäni voinut käyttää enemmän myös sisäiseen viestintään ja mahdollisesti kutsua museon sisältä enemmän ihmisiä mukaan osallistumaan kokouksiin ja toimintaan.

Ulkoisen viestinnän osalta keskustelua olisi taas voitu käydä vielä enemmän siitä, miten museon visuaalinen ilme ja valittu esteettinen ilmaisu vaikuttaa vahvasti siihen, kenet sisältö tavoittaa. Markkinoinnin ja viestinnän asiantuntijana olisin toivonut voivani vaikuttaa ja osallistua enemmän viestintämateriaalien luomiseen ja sisällön tuottamiseen. Ajattelen, että näin olisin voinut hyödyntää ammatillista osaamistani laajemmin oman näkökulmani ja kokemusten jakamisen lisäksi.

Keskusteluissa hankkeen viestinnästä ja markkinoinnista nousi esille myös selkokielen määritelmä ja käyttö. Mitä kieltä käytetään ja miten? Miten kielen käyttö heijastuu rekrytointiin ja siihen kenet projekti tavoittaa? Mietin, kuka on aikoinaan määritellyt sen, mitä ja minkälaista kieltä museossa käytetään. Olisiko meidän mahdollista muuttaa tätä määrittelyä projektin sisällä ja luoda uusia toimintamalleja? Koen, että päädyimme hankkeen viestinnässä ja markkinoinnissa kuitenkin mukautumaan valtaapitävän instituution kieleen ja tapaan puhua sen sijaan, että olisimme valinneet puhekielen. Puhekielikin vaihtelee yhteisöstä toiseen, ja ehkä siksi valinta osui niin sanotusti neutraalimpaan vaihtoehtoon.

Kun päätimme avata hankkeen avoimen haun, keskustelussamme toistuivat usein kysymykset:

- Who are we looking to collaborate with, and who could take ownership of the project together with us?
- Who has been excluded from the processes, through oppression or other means?
- Why is collaboration important, and what do we hope to achieve together?

Christopher Ampadu ehdottaa, että ihmisyyttä määrittää pohjimmiltaan yhteys yhteisöön.¹⁶ Ajattelutapa ”kuulun, siis olen” on osa ajatusmaailmaa suurimmassa osassa maailmaa.

Monissa perinteisissä afrikkalaisissa maailmankuvissa yhteisö ei ole vain joukko yksilöitä, vaan kokonaisuus, jossa jokaisen identiteetti ja elämän merkitys rakentuvat kuulumisesta yhteisöön. Ampadu viittaa John Mbitin toteamaan: ”Olen, koska me olemme; ja koska me olemme, siksi minä olen”. Tällä hän viittaa siihen, että yksilö ei ole erillinen olento, vaan osa suurempaa yhteisöllistä kudosta, perhettä, sukua, yhteiskuntaa, henkiä, esi-isiä ja luontoa.¹⁷ Kirjailijan mukaan yhteisöllisyys korostaa keskinäistä kunnioitusta, yhteisön selviytymistä, yhteistyötä, harmoniaa ja jaettuja velvollisuuksia toisin kuin länsimainen yksilökeskeisyys.¹⁸

Ampadun sanoissa kaikuu yksilön ja yhteisön sidonnaisuus. Yhteisö on käsite, joka ei rajoitu vain elossa oleviin ihmisiin, vaan siihen kuuluvat myös esi-isät, henget ja tulevat sukupolvet. Näkemys siitä, että ihminen elää jatkuvassa suhteessa henkimaailmaan ja luontoon.

Ajatus yhteisöstä ja sen määrittäminen oli usein vahvasti läsnä eri keskusteluissa. Määritelmiä ja näkökantoja siitä mistä ja miten muodostuvat ryhmät. Missä vaiheessa jostakin tulee yhteisö ja kuka sen määrittää.

Keskustelut yhteisöistä ja sen määritelmistä saivat minut usein kysymään:

- Missä yhteisöissä työryhmän jäsenet ovat?
- Mitkä yhteisöt he muistavat?

16 Ampadu 2019, 29–44.

17 Ampadu 2019, 102.

18 Ampadu 2019, 29–44.

- Mitä yhteisöjä ja yhteyksiä kukin kantaa sydämessään?
- Mikä on vaikuttanut sielun tai mielen maisemaan? Ja mistä syystä?

Avoimessa haussa käytettiin eri kanavia ja lähestymistapoja ihmisten tavoittamiseen. Vinkkasin avoimesta hausta ihmisille, jotka itse entuudestaan tunsin tavalla tai toisella. Hakemuksia läpikäydessä huomasin jälleen, miten henkilökohtaiset suhteet ovat sidoksissa työelämään ja siihen kenelle mahdollisuuksia annetaan. Onko pöydän ääressä joku, joka puhuu jonkun puolesta tai vastaan?

Eritoten työryhmän valinnassa saavutettavuus ja vaikuttavuus nousivat keskiöön. Olisi ollut hienoa, että hankkeen aikana olisi ollut mahdollista toteuttaa yksi projekti olemassa olevan yhteisön kanssa ja toinen avoimella haulla kootun työryhmän kanssa. Jos olisimme päätyneet valitsemaan jo olemassa olevan yhteisön, se olisi vaatinut ydintyöryhmän kesken entistä enemmän keskustelua siitä, mihin haluamme vaikuttaa. For what cause, and why are we doing this project?

Oli hieno huomata, miten kykenimme keskustelemaan avoimesti arvoista sekä identiteetin eri kerrostumista valitessamme työryhmää. Tarkoituksenamme oli ottaa huomioon yhteiskunnalliset vaikutukset jonkun elämän polkuun. Vaikka kuinka pyrimme tekemään hausta helposti lähestyttävän, vetosi se varmasti kuitenkin tiettyyn ihmisryhmään. Ensinnäkin niihin, jotka tietävät entuudestaan, mikä avoin haku on tai näkevät itsensä ylipäänsä tekemässä yhteistyötä jonkin instituution kanssa.

Työryhmän valinnan jälkeen työsuhteeni oli tarkoitus loppua. Oli kiva kuulla, että minun toivottiin jatkavan. Pääsin näkemään, miten työryhmä tuli yhteen ja miten museo käytännössä rakensi suhteita työryhmän jäseniin. Näkemykseni mukaan oma osallistumiseni oli olennaista eritoten alussa, jotta ihmisillä molemmin puolin oli helpompaa olla. Toimin ikään kuin sillanrakentajana.

Vaikka osallistuin työryhmän tapaamisiin, oma osallisuuteni hiipui pikkuhiljaa. Työtuntini keskittyivät enemmän ydintyöryhmän tukemiseen. Koen, ettei minulla ollut hirveästi vaikutusvaltaa siihen, mitä työryhmän tapaamisissa käytiin läpi tai miten projektin käytännön toteutus eteni.

Onnekseni pääsin käymään penkkipajalla. Siskoni totesi minulle, miten hieno projekti on. En olisi ikinä uskonut, että joku on maalaamassa penkkiä moskeijaan ja toinen omalle kotipihalleen. Toiminnan kautta ihmiset tulivat yhteen ja vaikuttavuus levisi ympäri kaupunkia. Toivon, että voisimme toteuttaa projektin uudestaan hyödyntäen oppeja, joita saimme.

6 Hankkeen oppeja: osallisuuden mittaaminen

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hankkeen tärkein lopputulos ovat opit yhteisölähtöisestä työskentelystä museorakennuksen ulkopuolella sekä taustatutkimuksessa kertynyt tieto. Taustatutkimuksen tulokset löytyvät aiempaa osiosta 4.3, ja tässä viimeisessä osiossa pureudutaan osallisuuden mittaamiseen liittyvä malliin, joka on kehitetty hankkeen loppuvaiheessa ja jota eri museot tai toimijat voivat hyödyntää omissa hankkeissaan.

Tämän osion ensimmäisessä osassa esitellään Sherry Arnsteinin vuonna 1969 kehittämä osallisuuden tikapuut -konsepti¹⁹, jonka hanketiimi on muokannut museokontekstissa sovellettavaksi. Osallisuuden tikapuut auttavat arvioimaan osallisuuden astetta museo-työssä ja herättää ajatuksia vallankäytöstä, tiedonjaosta ja tavoitteista museotyössä.

Osion toisessa osassa on koottuna penkkipajan ohjeet siinä muodossa kuin Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -työryhmä työpajan toteutti lokakuussa 2024. Työpaja-konsepti on vapaasti toisinnettavissa ja kehitettävissä muiden toimijoiden puolesta. Myös penkkien suunnitelma on työryhmän yhteinen tuotos ja muiden toimijoiden vapaasti hyödynnettävissä.

6.1 Osallisuuden tikapuut

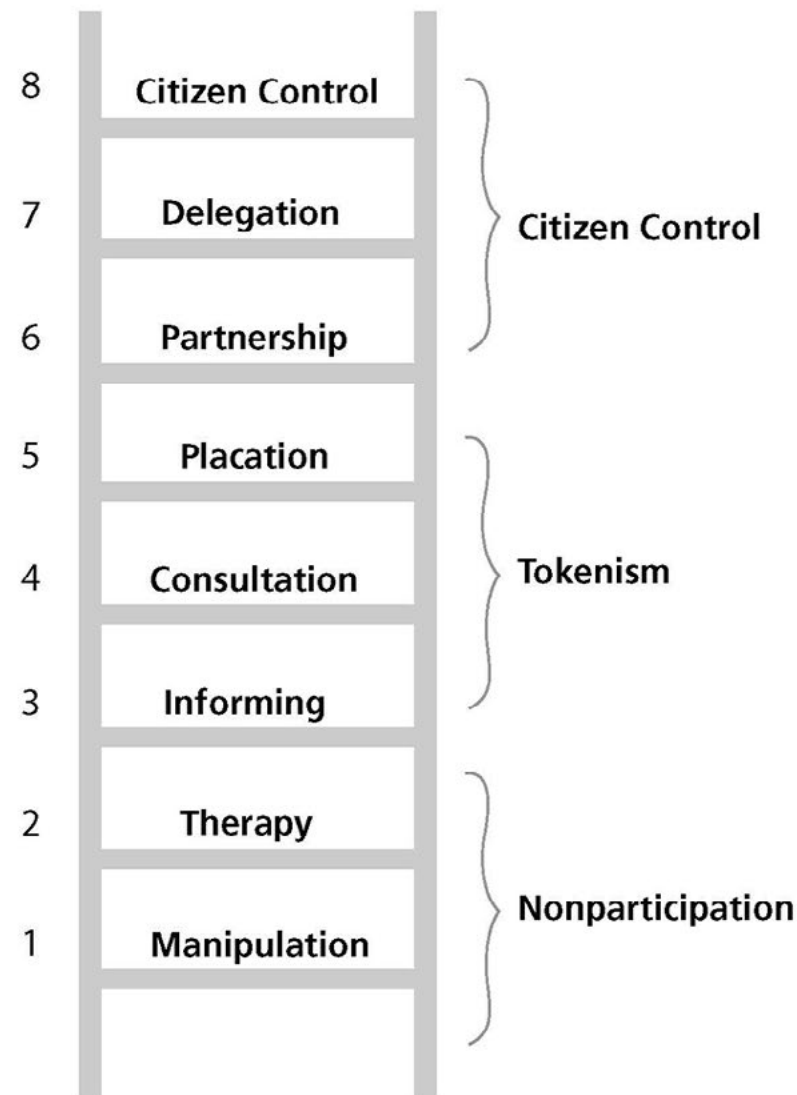
Hanketta ohjaavana viitekehyksenä toimi Sherry Arnsteinin vuonna 1969 kehittämä osallisuuden tikapuut (eng. Ladder of Citizen Participation) -konsepti. Malli on jo vanha, mutta se on edelleen hyvin käyttökelpoinen osallisuuden asteen määrittelemisessä. Hankkeessa koettiin tärkeäksi, että osallisuutta tarkastellaan pintaa syvemältä, sillä osallisuuden retoriikka on helppo omaksua, mutta käytännössä syvää, aitoa osallisuutta on haastavaa luoda.

Arnsteinin tikapuiden alimmilla askelmilla manipulaatiossa ja terapoinnissa osalliset eivät todellisuudessa vaikuta päätöksentekoon. Seuraavilla tokenismin askelmilla tiedonannossa, konsultaatiossa ja sovittelussa osallisuus on näennäistä ja valta päätöksenteosta pysyy vielä visusti instituution käsissä. Ylimmillä osallisuuden askelmilla kumppanuuden, jaetun vallan ja kansalaisvallan tasoilla osalliset käyttävät valtaa ja pääsevät aidosti vaikuttamaan päätöksentekoon.

Arnsteinin tikapuita käytettiin viitekehyksenä työryhmätyöskentelyssä saavutetun osallisuuden asteen arviointiin. Jo hanketta suunnitellessa tunnistettiin, ettei museon kaltainen instituutio voi päästä nykyisessä muodossaan esimerkiksi ylimmän ”kansalaisvallan” tasolle. Museot voivat kuitenkin reflektoida omaa toimintaansa sekä kehittää osallistavampia työtapoja.

Hankkeen tullessa päätökseen palautekeskustelussa työryhmäläisiltä kysyttiin, mille asteelle he kokivat museon päässeen Arnsteinin tikapuilla ja mille asteelle kannattaisi pyrkiä ideaalitilanteessa, jossa museolla tai muulla instituutiolla ei olisi budjetin tai aikaraamin ennalta määrittelemiä rajoitteita.

19 Arnstein 1969.

Arnstein's Ladder (1969)

Degrees of Citizen Participation

Kuva 19. The Citizen's Handbook: Arnstein's Ladder of Citizen Participation.²⁰

Työryhmäläisistä suurin osa vastasi osallisuuden tason asettuneen hankkeessa konsultaation, tiedonannon sekä yhteistyön välimaastoon. Hankkeessa kerättiin tietoa konsultaation muodossa, mikä oli toisaalta työryhmäläisistä luonnollista. Hanke oli selkeästi pilottimainen, ja uutta aloittaessa olisi outoa, jos ei lähdetäisi liikkeelle tiedon keruusta.

Joissain vastauksissa museon nähtiin jakaneen valtaa, mutta kuitenkin hankkeen raamit kuten aikataulu ja budjetti oli selkeästi ennalta määritetty. Keskustelua syntyi esimerkiksi *yhteistyön* ja *kumppanuuden* erosta. Hankkeen toiminta oli kevyttä yhteistyötä, kun taas kumppanuus on pitkäaikaista ja vaatii enemmän työtä. Syvemmässä kumppanuudessa osallistettavat tahot olisivat mukana suunnittelussa jo aikaisemmassa vaiheessa, esimerkiksi kun hankesuunnitelmaa tehdään tai rahoitusta haetaan. Toisaalta tämä vaatii osallisilta suurempaa sitoutumista sekä museolta selkeää visiota työn jatkuvuudesta. Sitoutumisen haasteen voi kiteyttää erään työryhmäläisen ajatuksiin:

”Muistan alussa, kun te museolta tarjositte meille veto- ja fasilitointivastuuta esimerkiksi tapaamisten koolle kutumisesta ja esityslistojen suunnittelusta. Me kieltäydyimme ja annoimme sen vastuun teille. Vetovastuu vaatisi suurempaa sitoutumista ja kovaa luottamusta museolta. Vallan delegoiminen museolle mahdollisti varmasti useamman meistä osallistumisen työryhmään. Mutta voiko toisaalta tehdä oikeaa 'vallankumousta', jos osallistuminen ei ole vähän epämu-kavaa?”

20 Arnstein 1969.

6.2 Osallisuuden tikapuut museokontekstissa

Hankkeen aikana kerrytettyjen kokemusten myötä Arnsteinin osallisuuden tikapuista räätälöitiin museokontekstiin sopiva versio. Osallisuuden tikapuissa eri osallisuuden tasoja on pyritty sanoittamaan museotyön näkökulmasta, jotta kuka tahansa alalla työskentelevä voi reflektoida oman työnsä osallisuuden astetta sekä aidosti pohtia, miksi osallistavaa työtä tehdään. Lisäksi loimme kuvitteellisia esimerkkejä, jotka toivottavasti auttavat havainnollistamaan toimintaa kullakin tikapuun tasolla ja arvioimaan oman toiminnan ulottuvuuksia syvemmin.

Osallisuuden tasoja on käsitelty päätöksenteon, järjestäytymisen, suunnittelun ja toteutuksen sekä tietoisuuden näkökulmista. Esimerkiksi Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -hankkeen tapauksessa tämä tarkoittaisi pohdintaa siitä, kenellä työryhmässä on päätösvalta ja mistä asioista, järjestäytyvätkö työryhmäläiset itsenäisesti vai museon johdolla, suunnittelevatko ja toteuttavatko hankkeen työryhmäläiset vai museon työntekijät sekä ovatko työryhmäläiset tietoisia hankkeen taustoista, tavoitteista ja vaikutuksista.

Taso 1: Museo hyödyntää osallisia

- Päätöksenteko ja vaikuttaminen: Museolla täysi valta. Osallisilta kysytään ideoita tai kantoja, joita museo käyttää kertomatta, mihin ne vaikuttavat.
- Järjestäytyminen: Museo ohjaa toimintaa.
- Suunnittelu ja toteutus: Museo suunnittelee ja toteuttaa toiminnan. Osalliset tekevät, mitä museo ehdottaa.
- Tietoisuus: Osalliset eivät täysin ymmärrä toiminnan syitä.

Tason 1 kuvitteellinen esimerkki:

Museo haluaa ymmärtää sateenkaari-ihmisten tarpeita ja toiveita paremmin. Museon alipalkattu tuottaja lähettää Google Forms -kyselyn paikalliselle Setalle. Museon sisäisesti ei ole keskusteltu kyselyn tavoitteista tai eettisyydestä, eikä tuottaja osaa kertoa Setan yhteyshenkilölle, mitä kyselyn tuloksilla tehdään.

Taso 2: Museo terapoi osallistujia

- Päätöksenteko ja vaikuttaminen: Museolla täysi valta. Osallisia kuullaan, mutta heidän ideansa, mielipiteensä, tarpeensa tai toiveensa eivät vaikuta toimintaan.
- Järjestäytyminen: Museo ohjaa toimintaa.
- Suunnittelu ja toteutus: Osallisia otetaan mukaan toimintaan, jotta syntyy kuva osallistumisesta. Kantoja saatetaan kuunnella ilman varsinaista syytä kuulemiselle. Kerätylle tiedolle ei ole suunniteltu käyttöä.
- Tietoisuus: Osalliset eivät täysin ymmärrä toiminnan syitä. Osallisille voisi syntyä kuva kuulluksi tulemisesta, mikä voi huojentaa huolia ja rakentaa uskoa museon haluun kuunnella heitä. Osallisille voi syntyä kuva siitä, että he ovat vaikuttaneet toimintaan, vaikka todellisuudessaan heidän ideoitaan tai mielipiteitään on otettu vain valikoidusti huomioon.

Tason 2 kuvitteellinen esimerkki:

Museo tilaa teoksen tulevaan näyttelyyn maahanmuuttajataustaiselta taiteilijalta, jossa taiteilija kommentoi Suomen maahanmuuttopolitiikka. Näyttelyprosessissa havahdutaan liian myöhään siihen, ettei museo voi kirjoittaa näyttelytekstejä yksin, vaikka tekstit ovat valmiita painettaviksi. Museo pyytää kommenttia satunnaiselta asiantuntijalta, joka ehdottaa teksteihin mittavia muokkauksia. Aikataulusyistä muutoksia teksteihin ei ole enää mahdollista tehdä.

Taso 3: Museo tiedottaa osallisia

- Päätöksenteko ja vaikuttaminen: Museolla on täysi valta.
- Järjestäytyminen: Museo ohjaa toimintaa.
- Suunnittelu ja toteutus: Museo suunnittelee ja toteuttaa toiminnan.
- Tietoisuus: Tiedotus on tärkeä ensiaskel osallisuudessa. Osalliset ymmärtävät toiminnan taustat ja tavoitteet. Tiedon jakaminen on kuitenkin usein yksisuuntaista. Museo tiedottaa toiminnastaan, mutta ei anna mahdollisuutta palautteen antamiseen tai jatkokeskusteluun. Tiedonsaantiin voi kuulua jatkuva tiedottaminen, jossa osalliset pidetään tietoisina toiminnan etenemisestä, vaikka he eivät voisikaan vaikuttaa toimintaan itse.

Tason 3 kuvitteellinen esimerkki:

Museo järjestää keskustelutilaisuuden ajankohtaisesta yhdenvertaisuuteen liittyvästä aiheesta. Museon työntekijöillä ei ole aikaa valmistella tilaisuutta kunnolla tai perehtyä käsiteltävään aiheeseen. Keskustelu herättää voimakkaita tunteita, joita ei ole aikaa tai joita ei osata kohdata tilaisuudessa. Museo ei onnistu ottamaan vastuuta epäonnistumisesta.

Tason 4 kuvitteellinen esimerkki:

Museo kutsuu ryhmän yläkoululaisia testaamaan suunnitteilla olevaa työpajaa. Opettajaa on informoitu testityöpajan sisällöistä ja tavoitteista. Työpajatilanteessa ryhmäläisten kanssa käydään läpi, mitkä työpajan tavoitteet ja tarkoitus on. Lisäksi käydään läpi mihin ja miten nuoret voivat vaikuttaa. Museo kehittää työpajaa eteenpäin nuorten kommenttien pohjalta. Kaikkia ehdotuksia ei kustannussyistä voida toteuttaa sellaisenaan, vaan museo valitsee toteutuskelpoisimmat.

Taso 4: Museo konsultoi osallisia

- Päätöksenteko ja vaikuttaminen: Valta on museon käsissä. Kantoja huomioidaan valikoiden ja niiden pohjalta toimitaan museon ehdoilla.
- Järjestäytyminen: Museo ohjaa toimintaa.
- Suunnittelu ja toteutus: Museo suunnittelee ja toteuttaa toiminnan. Osallisten näkökulmia kunnioitetaan.
- Tietoisuus: Tiedonkulku on kaksisuuntaista. Tietoa jaetaan osallisille ja heidän näkemyksiään kuunnellaan. Osalliset ymmärtävät toiminnan syyt ja merkityksen, mutta eivät välttämättä kantojensa vaikutusta.

Taso 5: Museo neuvottelee osallisten kanssa

- Päätöksenteko ja vaikuttaminen: Museon toiminnasta neuvotellaan osallisten kanssa. Museo voi valita "sopivat" edustajat osallisten joukosta, jotka voivat osallistua paljonkin suunnitteluun. Museo käyttää aikaa osallisten kanssa neuvotteluun. Valta kantojen ja neuvojen toimeenpanemisesta on kuitenkin viimekädessä museolla.
- Järjestäytyminen: Museo ohjaa toimintaa. Toimintaa voisi kuvata yhteistyöksi.
- Suunnittelu ja toteutus: Museo vastaa toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta, mutta kutsuu osalliset mukaan.
- Tietoisuus: Osalliset ymmärtävät täysin toiminnan tarkoituksen. Tiedonkulku on kahdensuuntaista ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon.

Tason 5 kuvitteellinen esimerkki:

Museo on hakenut avustusta palvelukodeissa tehtävään yleisötyön hankkeeseen, jossa museo toteuttaa muistelutyöpajoja palvelukodissa asuville henkilöille. Museo kutsuu yhteistyöhön mukaan lähialueella sijaitsevan palvelukodin. Yhteistyölle sovitaan yhteyshenkilöt, joiden kesken hankkeen yksityiskohdista neuvotellaan tarkemmin. Palvelukodin edustaja innostuu ja ehdottaa museolle myös haastatteluiden tekemistä. Museo ei tartu ideaan, koska avustusta on haettu työpajatoimintaan.

Taso 6: Museo jakaa valtaa osallisten kanssa

- Päätöksenteko ja vaikuttaminen: Museo lähtee tasavertaiseen yhteistyöhön osallisten kanssa. Valta on jaettu osallisten ja museon välillä. Suunnittelu- ja päätöksentekovastuu voivat olla jaettuja esimerkiksi pienempien työryhmien kautta.
- Järjestäytyminen: Museo vastaa toiminnan ohjauksesta, mutta toimintavoista ja järjestäytymisestä päätetään yhdessä osallisten kanssa. Osalliset voivat ottaa vastuuta toiminnan ohjaamisesta esimerkiksi tapaamisten fasilitoinnin tai työryhmien johtamisen muodossa. Toimintaa voi kuvata kumppanuudeksi.
- Suunnittelu ja toteutus: Alun perin ideat ovat lähtöisin museolta, mutta osalliset kutsutaan mukaan suunnitteluun ja toteutukseen. Osallistujien mielipiteet otetaan huomioon suunnittelussa. Museo ja osalliset suunnittelevat ja toteuttavat projektin yhdessä.
- Tietoisuus: Alun perin ideat ovat lähtöisin museolta, mutta osalliset on voitu kutsua mukaan kumppaneina jo työsuunnitelmaa laatiessa tai rahoitusta haettaessa. Osallisilla on syvälinen ymmärrys toiminnan taustoista ja tavoitteista. Osalliset ja museo ovat tietoisia toiminnan etenemisestä.

Tason 6 kuvitteellinen esimerkki:

Museo on kiinnostunut kehittämään senioreille suunnattuja palveluita. Museo vierailee ja kutsuu vierailulle useita seniorityön asiantuntijoita ja ammattilaisia sekä senioriyhdistyksiä. Vierailuiden aikana alkaa hahmottua käsitys siitä, mitä museolta tarvitaan ja mitä palveluilta toivotaan. Tutuksi tullut senioriyhdistys tekee museolle konkreettisen ehdotuksen senioreille suunnatusta palvelusta. Museo tarttuu ideaan, ja avustusta palvelun suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen haetaan yhdessä.

Taso 7: Museo luovuttaa valtaa osallisille

- Päätöksenteko ja vaikuttaminen: Osallisilla on enemmistö päätöksenteossa. Osallisille annetaan tietty toiminnan osa-alue päätöksentekonsa alaisuuteen, esimerkiksi projekti tai hanke, jonka puitteissa heillä on valta toimia. Museo osallistuu päätöksentekoon. Osallisilla on mekanismeja museon toiminnan valvomiseen ja osallisuuden toteutumisen seuraamiseen.
- Järjestäytyminen: Osalliset itse järjestäytyvät ja ohjaavat toimintaansa. Museo on läsnä, mutta ei ota ohjausvastuuta.
- Suunnittelu ja toteutus: Päätöksenteko- ja toteutusvastuu on osallisilla. Museo osallistuu toteutukseen ja suunnitteluun.
- Tietoisuus: Osalliset ymmärtävät syvällisesti toiminnan taustat ja tarkoituksen. Osalliset ja museo ovat tietoisia toiminnan etenemisestä.

Tason 7 kuvitteellinen esimerkki:

Museo luo uuden sukupolven digitaalisen alustan, jolle on luotu tietyt toimintaperiaatteet. Alustan suunnittelussa ja toteutuksessa käytetään osallistavia menetelmiä. Suunnittelua ja toteutusta varten perustetaan oma erillinen työryhmä, joka toimii täysin itsenäisesti. Työryhmällä kiertävä fasilitointivuoro. Museon henkilökunnan edustaja osallistuu työryhmään yhdenvertaisessa roolissa muiden kanssa. Alustan valmistuttua se elää organisaation omassa elämässään käyttäjiensä käsissä.

Taso 8: Museo osallistuu osallisten toimintaan

- Päätöksenteko ja vaikuttaminen: Päätösvalta toiminnasta on osallisilla. Osalliset kutsuvat museon mukaan päätöksentekoon ja antavat museolle mahdollisuuden vaikuttaa toimintaan.
- Järjestäytyminen: Osalliset järjestäytyvät itsenäisesti ja ohjaavat toimintaa. Osalliset kutsuvat museon osallistumaan mukaan toimintaan.
- Suunnittelu ja toteutus: Osalliset ideoivat, suunnittelevat ja toteuttavat toiminnan. Osalliset pyytävät museolta tukea toiminnan toteuttamiseen.
- Tietoisuus: Ideat ovat lähtöisin osallisilta. Osalliset tiedottavat museota toiminnasta.

Tason 8 kuvitteellinen esimerkki:

Vammaishistoriakuukauden verkosto hakee avustusta monialaiseen hankkeeseen, jonka tarkoituksena on vammaisten ihmisten historian ja kulttuuriperinnön tutkimuksen, tallentamisen, esittämisen ja niihin liittyvän kasvatustyön edistäminen valtakunnallisesti Suomessa. Verkosto kutsuu valikoituja museoita yhteistyöhön toteuttamaan hanketta "Ei mitään meistä ilman meitä"-periaatteella. Museot osallistuvat toimintaan verkoston ohjauksessa myös omilla resursseillaan.

Lähteet

- Ampadu, Christofer (2019). *Africa religiosity and Africa development: Understanding Africa Traditional Religion and its effects on Africa Development*. SonLife Ghana Limited.
- Arkkitehtuurin monet tarinat -hanke 2021–2023.
Verkossa: <https://mfa.fi/arkkitehtuurin-monet-tarinat>
- Arnstein, Sherry (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, Vol. 35, No. 4, pp. 216-224.
- Bienkowski, Piotr (2016). No longer us and them – How to change into a participatory museum. Learning from the Our Museum programme. Verkossa: <https://www.phf.org.uk/publications/no-longer-us-change-participatory-museumgallery-learning-museum-programme/>
- The Citizen's Handbook: Arnstein's Ladder of Citizen Participation. Verkossa: <https://citizenshandbook.org/arnsteinsladder.html>
- Femma Planning (2021). Arkkitehtuurin monet tarinat -hanke: Nykytila ja puuttuvat tarinat. Femma Planning (Arkkitehtuurimuseon yksityinen kartoitust).
- Lehtonen, Heikki (2020). Mikä on yhteisö?. Kansalaisfoorumi. Verkossa: <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/mika-on-yhteiso/>
- Kanko, Miina (2024). *Arkkitehtuurijuttuja. Arkkitehtuurista kertomisen monia ääniä kuulo-stelemassa*. Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Verkossa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-202409086219>
- Saloranta, Pauli. Kotikaupunkipolut-hanke. Verkossa: <https://www.kotikaupunkipolut.fi/>
- Our museum – Communities and museums as active partners 2012–2015. Verkossa: <http://ourmuseum.org.uk/>
- Rastas, Anna, Koivunen, Leila & Kallio, Kalle (2021). Vastuullinen museotyö – Marginaalien tunnistamisesta vähemmistöjen mukaan ottamiseen ja dekolonisointiprojekteihin. Teoksessa Rastas, Anna & Koivunen, Leila (toim.) *Marginaaleista museoihin*. Tampere: Vastapaino, 21–56.
- Sitra 2020. Megatrendit. Sitra. Verkossa: <https://www.sitra.fi/aiheet/megatrendit/#megatrendit-2020>
- Svinhufvud, Leena (toim.) (2024). *A&DO Menetelmä-opas*. Helsinki: AD-museo Oy.

Arkitektur utanför lådan 2023–2024

På väg mot
communitybaserat och
genuint deltagande
publikarbete

Arkitektur utanför lådan var ett pilotprojekt för samhällsbaserat publikarbete som genomfördes av Arkitektur- och designmuseet 2023–2024. Projektets mål var att undersöka möjligheterna till genuint deltagande i museiarbetet samt att utveckla arbetssätt för samarbete med lokala gemenskaper utanför museibyggnaden.

Projektet bestod av forskning, en arbetsgrupp sammansatt genom en öppen ansökningsprocess, ett experimentellt projekt samt gemensam reflektion kring processen. I forskningsfasen kartlades museets nuvarande besökare, underrepresenterade grupper identifierades och behoven samt önskemålen hos gemenskaper verksamma i huvudstadsregionen undersöktes. Resultaten visade att museets publik främst representerar vissa befolkningsgrupper och att museet fortfarande upplevs som en avlägsen eller okänd aktör för många.

Utifrån forskningen bildades en mångsidig arbetsgrupp genom en öppen ansökan. Tillsammans prövades ett samhällsbaserat arbetssätt där samskapande, delat beslutsfattande och utrymme för deltagarnas egna utgångspunkter och perspektiv stod i centrum. Som ett konkret resultat av projektet genomfördes en bänkverkstad där invånare byggde bänkar för gemensamt bruk på olika platser i huvudstadsregionen.

Projektets viktigaste bidrag är den kunskap som genererades om hur samhällsbaserat museiarbete kan genomföras i praktiken. Det kräver tid, förtroendeskapande, en medveten granskning av institutionell makt samt en vilja att förändra museets arbetssätt. Samtidigt visade projektet att deltagande metoder kan skapa nya kontakter, meningsfulla upplevelser och delad expertis. Inom projektet anpassades också en version av delaktighetstrappan för museisektorn. Modellen kan användas i allt museiarbete som genomförs tillsammans med gemenskaper och olika målgrupper.

Syftet med denna publikation är att sprida lärdomarna från projektet till museisektorn och andra aktörer samt att erbjuda konkreta exempel och metoder för att utveckla mer inkluderande och samhällsbaserade arbetssätt.

Architecture Outside the Box 2023– 2024

Towards
Community-Led
and Genuinely
Participatory
Audience
Engagement

Architecture Outside the Box was a community-led audience engagement pilot project carried out by the Architecture & Design Museum between 2023 and 2024. The project aimed to explore the possibilities of genuine participation in museum practice and to develop models for collaboration with local communities beyond the museum building.

The project consisted of research, a working group assembled through an open call, an experimental project, and a process of reflection and evaluation. During the research phase, the museum's existing audiences were mapped, underrepresented groups were identified, and the needs and aspirations of communities in the Helsinki metropolitan area were examined. The findings showed that the museum's audiences are concentrated within certain demographic groups and that, for many people, the museum remains a distant or unfamiliar institution.

Based on the research, a diverse working group was formed through an open call to pilot community-led approaches. The work focused on co-design, shared decision-making, and creating space for participants' own perspectives and priorities. The project's practical outcome was a bench-building workshop in which local residents built benches for shared public use in different locations across the metropolitan area.

The project's most significant contribution lies in the knowledge gained about how community-led museum work is built in practice. It requires time, trust-building, critical reflection on institutional power, and a willingness to adapt established museum practices. At the same time, the project demonstrated that participatory methods can foster new connections, meaningful experiences, and shared expertise. The project also adapted a version of the Ladder of Participation for the museum field, providing a tool that can be applied to all museum work carried out in collaboration with communities and diverse groups.

The aim of this publication is to share these lessons widely within the museum field and beyond, while offering practical examples and methods for developing more participatory, inclusive, and community-led ways of working.

[illegible]

BENCH WORKSHOP

<i>Culture Center Stoa, Itäkeskus</i>	<i>26.-27.10.2024</i>	<i>Free</i>	<i>No experience needed</i>
---------------------------------------	-----------------------	-------------	-----------------------------

* designmusea

A! Aalto University
School of Arts, Design
and Architecture

TERVETULOA PENKKIPAJAAN!

WELCOME TO THE BENCH WORKSHOP!

Oletko kyllästynyt siihen, että ulkona ei voi istua missään? Tarvitseeko yhteisösi penkkiä? Tule tekemään penkki kanssamme!

Penkkipaja on tapahtuma, jossa rakennamme ja maalaamme penkkejä yhdessä. Työpajassa voit nautiskella, seurata penkkien rakentamista, keskustella penkkien rakentamisesta tai rakentaa penkin yhteisösi käyttöön.

Penkin rakentamiseen ja maalaamiseen kuluu aikaa yhteensä noin 60 minuuttia. Työpajan loppuksi osallistujat voivat viedä penkkejä yhteiseen käyttöön itselleen tärkeisiin paikkoihin.

Penkkipajan järjestää Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -työryhmän jäsenet sekä Arkkitehtuuri- ja designmuseo.

//

Is your community missing a bench? Are you tired of having nowhere to sit outdoors? Come make a bench with us!

Bench workshop is an event, where we build and paint benches together. In the workshop, you can enjoy yourself, observe building of benches, discuss the building of benches or build a bench for your community.

Building and painting the bench takes a total of about 60 minutes. At the end of the workshop, participants will take benches for common use to places that they find important.

The bench workshop is organized by the members of the Architecture Outside the Box working group and the Architecture and Design Museum.

TYÖPAJA OHJEET

WORKSHOP INSTRUCTIONS

VAIHE 1: KAHVIA JA KESKUSTELUA

Siirry kahvipisteelle ja istu kuuman kupin kanssa keskustelemaan siitä, minne penkki pitäisi viedä. Jos haluat rakentaa penkin siirry rakennuspisteelle.

VAIHE 2: KOKOA

Valitse haluamasi osat ja kokoa niistä penkki. Löydät ohjeita penkkien rakentamiseen seuraavilta sivuilta >>

VAIHE 3: RUUVAA

Pyydä työpajaohjaajaa ruuvaamaan penkin istuin ja selkänoja paikoilleen.

VAIHE 4: MAALAA

Siirry maalausasteelle ja maalaa penkki kaikilta näkyviltä pinnoilta. Näin penkki kestää ulkona. Maali kuivuu puolessa tunnissa.

VAIHE 5: VIE PENKKI MUKANASI

Vie penkki mukasi yhteiseen käyttöön haluamallasi paikalle. Keskustele penkin tulevasta sijainnista työpajaohjaajien kanssa. Kerro ohjaajille, jos et pysty ottamaan penkkiä mukaasi.

STEP 1: COFFEE AND DISCUSSION

Move to the coffee station and discuss over a hot mug where the bench should be taken. If you want to build a bench move to the building station.

STEP 2: ASSEMBLE

Select the pieces you want and build a bench. You can find instructions for benches on the following pages >>

STEP 3: SCREW

Ask a workshop guide to screw the bench seat and backrest in place.

STEP 4: PAINT

Move to the painting station and paint the bench on all visible surfaces. This helps the bench stay in good condition outdoors. The paint dries in half an hour.

STEP 5: TAKE THE BENCH WITH YOU

Take the bench with you to the location of your choosing for common use. Discuss the future location of the bench with the workshop guides. Tell the guides, if you cannot take the bench with you.

TUOLIN

RAKENNUSOHJEET

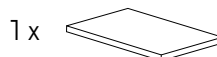
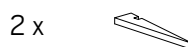
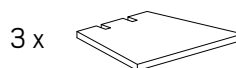
STOOL BUILDING INSTRUCTIONS

Tarvitset tuolin rakentamiseen
seuraavat osat:

- 3 istuinta
- 2 poikkipuuta
- 2 selkänojan rankaa
- 1 selkänoja

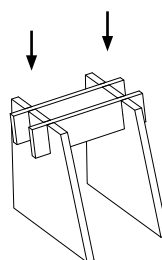
You need the following pieces
for building a stool:

- 3 seats
- 2 bracings
- 2 backrest studs
- 1 backrest

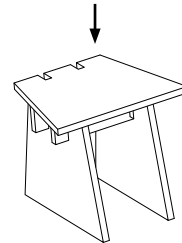
Työnnä poikkipuut kahden istuimen
koloihin poikkipuiden kolojen kohdalta.
Jos osat ovat tiukassa voit napauttaa
niitä kevyesti kuminuijalla. Pystyyn
asetetut istuimet muuttuvat tuolin
jaloiksi.

Press the bracings into the slots of the two seats
so that they meet the slots in the bracing. If the
parts are tight you can knock on them gently with
a rubber hammer. The vertically placed seats
transform into the legs of the stool.

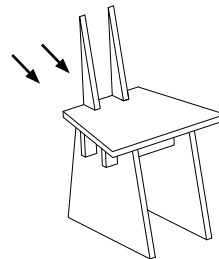
Aseta kolmas istuin poikkipuiden ja tuolin jalkojen päälle. Pyydä työpaohjaajaa ruuvaamaan istuin paikoilleen.

Place the third seat on top of the bracing and the stool legs. Ask a workshop guide to screw the seat in place.

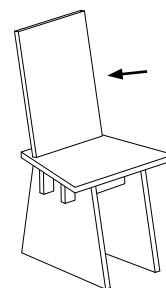
**Työnnä selkänojan rangat kolojen-
sa kohdilta istuimen koloihin. Pyydä
työpajaohjaajaa ruuvaamaan selkänojan
rangat paikoilleen.**

Press the slots in the backrest studs in the slots of the seat. Ask a workshop guide to screw the backrest studs in place.

**Aseta selkänoja istuimen päälle no-
jaamaan rankoja vasten. Pyydä työpa-
jaohjaajaa ruuvaamaan selkänoja
paikoilleen.**

Place the backrest on top of the seat leaning on the studs. Ask a workshop guide to screw the backrest in place.

PENKIN

RAKENNUSOHJEET

BENCH BUILDING INSTRUCTIONS

Tarvitset tuolin rakentamiseen
seuraavat osat:

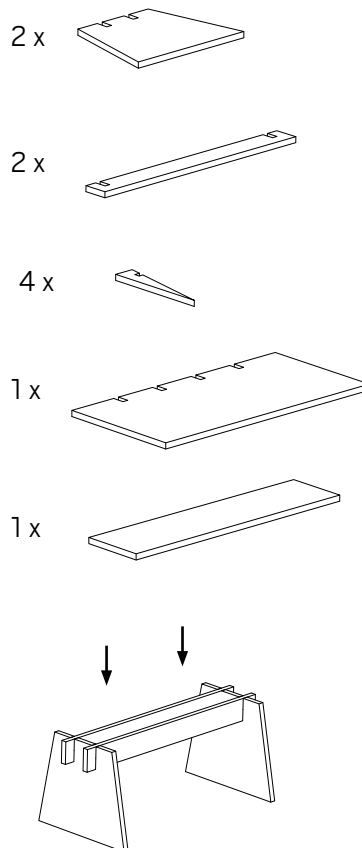
- 2 pientä istuinta
- 2 poikkipuuta
- 4 selkänojan rankaa
- 1 penkin istuin
- 1 selkänoja

You need the following pieces
for building a stool:

- 2 small seats
- 2 bracings
- 4 backrest studs
- 1 bench seat
- 1 backrest

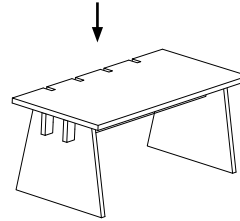
Työnnä poikkipuut kahden istuimen
koloihin. Jos osat ovat tiukassa voit
napauttaa niitä kevyesti kuminuijalla.
Pystyyn asetetut istuimet muuttuvat
penkin jaloiksi.

Press the bracings into the slots of the two seats
so that they meet the slots in the bracing. If the
parts are tight you can knock on them gently with
a rubber hammer. The vertically placed seats
transform into the legs of the bench.

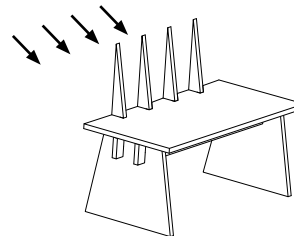
Aseta penkin istuin poikkipuiden ja penkin jalkojen päälle. Pyydä työpaohjaajaa ruuvaamaan istuin paikoilleen.

Place the bench seat on top of the bracing and the bench legs. Ask a workshop guide to screw the seat in place.

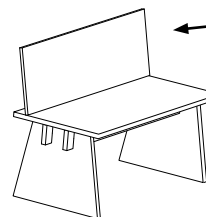
**Työnnä selkänojan rangat kolojen-
sa kohdilta istuimen koloihin. Pyydä
työpajaohjaajaa ruuvaamaan selkänojan
rangat paikoilleen.**

Press the slots in the backrest studs in the slots of the seat. Ask a workshop guide to screw the backrest studs in place.

**Aseta selkänoja istuimen päälle no-
jaamaan rankoja vasten. Pyydä työpa-
jahjaajaa ruuvaamaan selkänoja
paikoilleen.**

Place the backrest on top of the seat leaning on the studs. Ask a workshop guide to screw the backrest in place.

MAALAA PENKKI

PAINT THE BENCH

Siirry maalauspisteelle. Penkin maalaamiseen kuluu aikaa noin 15 minuuttia ja penkin kuivumiseen noin 30 minuuttia.

1. Valitse penkille sopiva väri.
2. Pue yllesi suojavarusteet.
3. Pyydä maalia.
4. Älä sekoita värejä keskenään.
5. Maalaa penkki kokonaan.
6. Jätä penkki kuivumaan.

Työpajaohjaajat antavat tarkempia ohjeita ja auttavat sinua eri työvaiheissa. Penkin maalaaminen kaikilta näkyviltä pinnoilta suojaa sitä säältä.

//

Move to the painting station. It takes about 15 minutes to paint the bench and about 30 minutes for the bench to dry.

1. Choose a color that suits the bench.
2. Put on your protective equipment.
3. Ask for paint.
4. Do not mix colors together.
5. Paint the bench completely.
6. Leave the bench to dry.

The workshop hosts give more detailed instructions and help you in the different work phases. Painting the bench on all visible surfaces protects it from the weather.

VIE PENKKI MUKANASI

TAKE THE BENCH WITH YOU

Mieti tarkkaan miksi, kenelle ja minne haluat viedä penkin. Penkin voi viedä yhteiseen käyttöön yksityiseen tilaan tai muuhun paikkaan yhteisön suostumuksella. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi taloyhdistysten pihat, palstaviljemät tai erilaisten yhdistysten tilat.

Penkin on suunnittelut Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella -työryhmä. Penkkien rakennusosat ovat ammattilaisten valmistamia. Penkkien rakentaminen ja käyttäminen on osallistujien omalla vastuulla.

Käytä kaupunkilaisjärkeä!

//

Think carefully why, for whom and where do you want to take a bench. A bench can be taken for common use in privately owned space or some other space with the consent of the community who owns the space. Spaces like this can be for example courtyards of housing blocks, community gardens or spaces of different associations.

The benches are designed by the Architecture Outside the Box -working group. The bench parts are manufactured by professionals. Building and using of the benches is under the participants own responsibility.

Use urban common sense!

ARKKITEHTUURIA LAATIKON ULKO- PUOLELLA

Penkkipaja on Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella –hankkeen loppuhuipennus.

Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella on Arkkitehtuuri- ja designmuseon hanke. Hankkeen tavoitteena on oppia, miten museo voi tehdä yhteistyötä paikallisten yhteisöjen kanssa museon ulkopuolella. Paikallisyhteisöt voivat olla esimerkiksi kaveriporukoita tai naapureita.

Hanketta johtaa työryhmä. Kun hanke alkoi, työryhmään sai hakea jäseneksi kuka tahansa. Työryhmän jäsenet ovat tavallisia helsinkiläisiä. Työryhmä päättää, mitä hankkeessa tehdään.

Työryhmä on päättänyt järjestää kaupunkilaisille avoimen penkkityöpajan kulttuurikeskus Stoassa 26.-27.10.2024. Suunnitelma syntyi toiveesta luoda paikkoja yhdessäololle ja lepäämiselle julkisessa tilassa.

Penkkipajan kautta osallistujat voivat omin käsin luoda yhteistä tilaa. Osallistujat voivat viedä penkkejä mukanaan ja merkitä itselleen tai yhteisölleen tärkeitä paikkoja kaupungissa.

Hanketta rahoittaa Museovirasto. Hanke toteutetaan yhdessä Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun kanssa osana kulttuurikeskus Stoan 40-vuotis juhlatilaisuuksia.

ARCHITECTURE OUTSIDE THE BOX

The Bench Workshop is the culmination of the Architecture Outside the Box -initiative.

Architecture Outside the Box is an initiative started by the Architecture and Design Museum. The goal of the initiative is to learn ways in which the museum could collaborate with communities outside the museum's walls. Local communities can be for example groups of friends or neighbors.

The museum organized an open call and selected a working group that has been leading the initiative. The working group members are regular people from the Helsinki region. The working group has decided what is done in the initiative.

The working group has decided to organize an open bench workshop at Culture Center Stoa 26.-27.10.2024. The plan was born out of a wish to create places for gathering and resting in public space.

Through the bench workshop participants can shape shared space with their hands. Participants can take benches with themselves and mark places that are important to themselves or their communities in the city.

The initiative is funded by the Finnish Heritage Agency and produced in collaboration with Aalto University School of Arts, Design and Architecture. The event is part of Culture Center Stoa's 40-year anniversary celebration.

**Lue lisää Arkkitehtuuria laatikon ulkopuolella
-hankkeesta verkossa tämän QR-koodin kautta.
mfa.fi/arkkitehtuuria-laatikon-ulkopuolella**

Read more about the Architecture Outside the Box -initiative online by
scanning this QR-code. mfa.fi/en/architecture-outside-the-box